

Культура

ISSN 2519-4429

9 грудня 2016 р.

і життя

Київ. «Кримське життя»

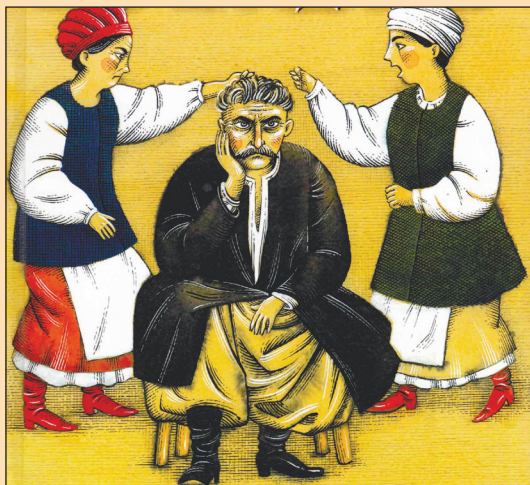
стор. 6–7

Свято короля

стор. 12

Сага про «хуторянство»

стор. 14

Люддяність

стор. 13

Фото Яна МАШТАЛЕРА

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

актуально

■ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ ГАЛУЗІ

29 листопада у Національному заповіднику «Софія Київська» відбулася нарада під головуванням міністра культури України Євгена Нищука та за участю керівників структурних підрозділів у галузі культури Київської міської та обласних адміністрацій — з метою обговорення напрямків співпраці у сфері культури на 2017–2020 роки.

Відкриваючи нараду, Євген Нищук зазначив, що в умовах викликів сучасних потреб суспільства та в рамках здійснення децентралізації є велика необхідність у напрацюванні спільного бачення стратегії розвитку культурної політики.

Під час наради розглядалися основні пріоритети діяльності Міністерства культури на 2017–2020 роки та налагодження ефективної співпраці з місцевими структурними підрозділами у галузі культури в умовах децентралізації.

Під час свого виступу Євген Нищук зупинився на напрацьованих Міністерством культури нових підходах до формування державної культурної політики.

Міністр культури акцентував увагу присутніх на напрямках роботи, які на сьогодні є надважливими, і серед них — створення Інституту книги, основними пріоритетами якого буде підтримка сучасних авторів, перекладів української літератури іноземними мовами, участь у масштабних міжнародних і загальноукраїнських заходах, проектні роботи.

Закладена абсолютно нова філософія в системі закупівлі книжок для поповнення фондів публічних бібліотек. Пріоритети на наступний рік, за якими здійснювалася закупівля, — це сучасна українська література, дитяча книжка, якісно перекладена іноземна література.

Ще одним із найважливіших напрямків є формування проектно-цільового фінансування культури.

«Нещодавно Радою реформ при Президенті України схвалений законопроект “Про український культурний фонд”. Це перший крок у трансформації застарілих управлінських інституцій — у нові проектні офіси. Це публічна, прозора система розподілу коштів між усіма учасниками культурного проекту, система, в якій зможуть взяти участь культурні діячі з недержавного сектору. Це потужний процес, до якого долучиться найширше коло експертів. Цього року при Мінкультури діє Експертна рада, яка відбирає проекти для надання державної фінансової підтримки. Після запуску в дію “Українського фонду культури” ці функції перейдуть до нього і, я переконаний, процес стане ще більш відкритим, прозорим та незалежним», — розповів Євген Нищук.

Міністр культури також зазначив, що при Мінкультури створено Раду з питань культурно-мистецької освіти, основним завданням якої є розробка стратегії розвитку освіти у сфері культури і мистецтв, підготовка пропозицій щодо дієвих систем внутрішнього та зовнішнього моніторингу якості культурно-мистецької освіти, визначення проблемних питань розвитку культурно-мистецької освіти всіх рівнів та формування пропозицій щодо їх вирішення. Важливим є також і створення Ради сучасного мистецтва при Міністерстві культури.

Прес-служба Мінкультури

Пріоритети діяльності Міністерства

Під час наради з керівниками структурних підрозділів у галузі культури, яка відбулася 29 листопада, міністр культури України Євген Нищук та перший заступник міністра культури Світлана Фоменко представили основні пріоритети діяльності Міністерства культури на 2017–2020 роки: задля обговорення та врахування бачення ситуації представниками різних регіонів України при напрацюванні управлінських рішень.

Євген Нищук зазначив, що подібні зустрічі з очільниками структурних підрозділів галузі культури з різних регіонів мають проводитись частіше, у форматі спільної дискусії — діалогу, що створить можливість більш ефективного аналізу та вирішення проблемних питань галузі.

Основними пріоритетами Міністерства культури України на 2017–2020 роки були визначені:

- підвищення якості культурних послуг у місцевих громадах;
- модернізація системи стимулів для культурно-мистецької діяльності;
- створення електронного інформаційного ресурсу культурної спадщини і культурних цінностей;
- модернізація змісту та умов надання мистецької освіти;
- зміцнення позицій державної мови в культурному та інформаційному просторі.

Учасники наради провели жваве обговорення представлених пріоритетів та відзна-

чили цілу низку проблемних питань галузі, в тому числі з урахуванням регіональних особливостей в умовах децентралізації. Так, директор Департаменту культури, туризму, національностей та релігій Запорізької ОДА Владислав Мороко зауважив, що існують певні проблеми з реекспозицією музеїв у регіоні.

«Наші музеї належать ще до радянської доби, але ми намагаємося самі зробити модернізацію: у нас є експозиція Майдану, є експозиція АТО. Ми відроджуємо історію, але все це фрагментарно і на рівні області. Ми можемо ще щось зробити, що стосується, наприклад, ремонтних робіт, але реекспозиція для нас поки недосяжна. Гроші у нас на місцях є, але ці гроші треба використовувати під певні програми», — зазначив він.

Перший заступник міністра культури Світлана Фоменко, ці свого боку, відзначила, що це слушна думка. Наразі Міністерство культури розглядає можливість реалізовувати програми спільно з іноземними партнерами академічних музейних обмінів, коли приїдуть експерти музейної спра-

ви, які дуже добре знаються на формуванні цікавості та привабливості музеїв.

«Ми розуміємо, що не завжди маємо достатню кількість фахівців, які можуть грамотно зробити реекспозицію, тому саме експертна допомога не завадить. Можливо, з наступного року ми зможемо почати експертну реекспозицію з тими музеями, які проявлять зацікавленість», — зауважила Світлана Фоменко.

З доповіддю «Секторальна децентралізація. Культура. Національний проект» виступила радник міністра культури України Ірина Френкель, під час якої презентувала власне дослідження розвитку культури у малих містах України.

«Децентралізація для нашої країни — це не лише зміни загальнонаціональної радянської системи управління, а й така форма, яка змінює свідомість країни, адже децентралізація вимагає національної ідентичності та впливає на всі сфери життя», — зазначила Ірина Френкель.

Начальник відділу культури, мистецтв, національностей та релігій управління культури і туризму, національностей та релігій Одеської ОДА Ярослава Різнікова наголосила, що дуже корисним є проведення подібних нарад із представниками різних регіонів України.

«Це надзвичайно цікава нарада для нас, адже нечасто збираються представники різних регіонів. Ми можемо обмінюватися інформацією, познайомитися один з одним та отримати дані щодо змін безпосередньо від керівництва нашого напрямку. Питання, які порушуються, є надзви-

чайно важливими фактично для кожного регіону й Одеської області зокрема».

Також Ярослава Різнікова відзначила доповідь щодо децентралізації та її впливу на рівень культури регіону та на його об'єкти культури.

«Ми в Одеській області вже маємо перші проблеми з цим, коли об'єднані громади не беруть на баланс бібліотеки та не враховують наші рекомендації, які ми їм надсилали. Проте ми знайшли варіанти вирішення проблеми на рівні регіону, але подібні проблеми мають усі інші регіони також.

Це ж стосується і музичних шкіл, і закладів культури, утримання художніх колективів. Одещина славиться своїми колективами, велика кількість яких має звання народних і представляє Україну на міжнародних конкурсах, але ми маємо певні побоювання — чи захоче громада їх утримувати. Потрібно зберегти цей потенціал у рамках децентралізації. Це прекрасно, що держава зрозуміла, що потрібна загальна методика, яка може бути застосована в усіх регіонах, зважаючи на певні етнічні та культурні особливості», — сказала вона.

Начальник управління культури і туризму Донецької облдержадміністрації Аліна Певна зазначила, що проведення наради дало можливість виокремити основні напрями реформування галузі в умовах децентралізації.

«Зараз ми й самі рибимо певні кроки для того, щоб покращити нашу культуру вже у форматі нових територіальних громад. У нас є нові проекти, які ми починаємо запускати вже з початку 2017 року, — сказала Аліна Певна. — Ми хочемо зробити так, щоб заклади культури функціонували більш повноцінно, щоб вони надавали якомога якісніші культурні послуги, щоб це був бюджет розвитку і, звісно, щоб від закладів культури люди мали певне задоволення і результат для подальшої праці. Та робота, що була проведена сьогодні, обговорення певних проблем на такому рівні, — допоможуть зробити реформу галузі».

Прес-служба Мінкультури

наголос

■ ДО 100-РІЧЧЯ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

Міністр культури України Євген Нищук під час зустрічі з дружиною відомого українського письменника та громадського діяча Олесея Гончара Валентиною Данилівною обговорив питання підготовки до гідного відзначення 100-річчя видатного митця.

Валентина Гончар порушила питання про створення музею або меморіальної кімнати письменника у Києві до його ювілею.

«Я маю мрію – побачити кабінет-музей письменника у столиці, заради чого пожертвую кабінет з книжками, інтер'єром, робочим столом, архівами, особистими речами Олесея Гончара, – повідомила Валентина Данилівна. – Я сподіваюсь на небайдужість та підтримку з боку держави, аби такий живий форум-музей став місцем зустрічі творчої молоді, місцем спілкування у творчій площині письменника, який написав колись: «Мистецтво – це останній притулок Свободи».

На думку Валентини Гончар, такий музей-кабінет можна розташувати у невеликій кімнаті при одному з національних університетів Києва, що надало б можливість студентам, науковцям познайомитися з атмосферою непростого доби, в якій жив і працював письменник, котрий своє життя присвятив Україні. Водночас слід зробити цю кімнату живим осередком для спілкування, проведення неформальних зустрічей, круглих столів, обговорень.

Міністр культури Євген Нищук висловив щире бажання долучитися до вирішення питання зі створення музею-кабінету Олесею Гончару, виходячи із повноважень, якими наділене Міністерство культури.

■ СПРАВА ПРО «СКІФСЬКЕ ЗОЛОТО» ТРИВАЄ

В Інституті Горшеніна відбувся круглий стіл на тему «Скіфське золото» і збереження української культурної спадщини – за участю першого заступника міністра культури України Світлани Фоменко, голови правління Інституту демократії імені Пилипа Орлика Миколи Яковини, голови правління ГО «Український центр розвитку музейної справи» Владислава Піоро та юриста правозахисної групи Global Rights Compliance Катерини Бусол.

Учасники круглого столу обговорили низку питань, які стосуються перебігу судового процесу у справі повернення Амстердамським археологічним музеєм Алларда Пірсона на територію України експонатів виставки «Крим. Золотий острів у Чорному морі»; а також діяльності, направленої на забезпечення збереження української культурної спадщини на тимчасово окупованих територіях України.

Під час обговорення Світлана Фоменко наголосила, що найімовірніше, 14 грудня, незалежно від рішення Окружного суду міста Амстердама, справа про повернення культурних цінностей до України не буде завершена.

Також Світлана Фоменко пояснила, що з боку Міністерства культури України були здійснені всі необхідні кроки для того, щоб забезпечити повернення до нашої держави цієї колекції.

Байдужа інформаційна політика «Укрзалізниці»

Олександра НЕЗВАННА

ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» неодноразово зверталось до «Укрзалізниці» з офіційними листами-проханнями сприяти поширенню україномовних періодичних видань на лініях прямування поїздів.

Адже сьогодні, в період агресії РФ та окупації Криму, актуальними є питання інформаційної боротьби з агресором та необхідності у підтримці культурно-патріотичного розвитку. Україномовні засоби масової інформації – важливий чинник у формуванні іміджу держави та джерел інформації для українців.

«Національне газетно-журнальне видавництво» наголошує на актуальності проблеми у придбанні україномовних друкованих ЗМІ для людей, які користуються послугами «Укрзалізниці». Серед неодноразово запропонованих для поширення україномовних видань – газети «Кримська світлиця», «Культура і життя», журнали «Музика», «Пам'ятки України», «Театрально-концертний Київ», «Український театр», «Українська культура».

ПАТ «Укрзаліниця» відмовляє в поширенні цих видань, пояснюючи це відсутністю коштів на такі витрати. Своєю чергою, вона продовжує розповсюджувати Intercity magazine і «Магістраль». Відомо, що газета «Магістраль» вихо-

Андрій Щекун

дить українською і російською мовами. Сама назва газети вводить людей в оману, оскільки відразу незрозуміло, якою мовою вона написана.

«На сьогодні інформаційна політика «Укрзалізниці» не відповідає потребам сучасності та ідеологічним принципам України. Про це свідчить і той факт, що у швидкісних поїздах «Інтерсіті+» та «Інтерсіті» поряд із профільними газетами і журналами розповсюджуються росій-

ськомовні друковані видання, як наприклад: журнал «Кабаре» та VGL Cinema. Ці видання є відверто проросійськими і такими, що загрожують національній безпеці України», – повідомив Андрій Щекун, генеральний директор ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» Міністерства культури України.

Пасажири хочуть, щоб україномовні видання поширювались у потягах. Про це свідчать їхні особисті звернення у вигляді пропозицій до ПАТ «Укрзаліниця» щодо розповсюдження української преси.

Керівництво «Укрзалізниці» у своєму листі на пропозиції відповіло незадовільно: «На теперішній час у швидкісних поїздах «Інтерсіті+» та «Інтерсіті» розповсюджуються такі друковані видання, як бортовий журнал Intercity magazine, газета «Магістраль», журнали «Кабаре», VGL Cinema, «Лінія життя», які надаються пасажирам безкоштовно... Посадковими інструкціями стюардів не передбачений продаж будь-яких товарів, у тому числі й періодичних видань».

ПАТ «Укрзаліниця» є основним українським перевізником, який забезпечує 50% пасажирських перевезень, що здійснюються усіма видами транспорту в Україні. Товариство повинне дбати про задоволення потреб пасажирів і в інформаційному забезпеченні. Присутність мови ворога в громадському транспорті і відмова у поширенні рідної мови ще раз показує, що в Україні не припиняє діяти проросійська ідеологія.

Збереження культурної спадщини

Козацькі пісні Дніпропетровщини включили до Списку ЮНЕСКО всесвітньої нематеріальної культурної спадщини, що потребує термінового захисту.

Рішення про це ухвалив Міжурядовий комітет із охорони нематеріальної культурної спадщини, який провів сесію в Аддис-Абебі в Ефіопії.

Як мовиться в обліковій картці, яку підготувало Міністерство культури України, «елемент «Козацькі пісні Дніпропетровщини» перебуває у критичному стані, існує пряма загроза його зникнення протягом найближчих 2–5 років, оскільки вік виконавців козацьких пісень починається від 70–80 років».

«При цьому міжпоколінний процес передачі козацьких пісень фактично відсутній. Самі виконавці козацьких пісень гостро відчувають минулість свого мистецтва, яке, на думку всіх виконавців, вичерпується їхнім людським віком. Крім фізичного чинника, загрозу елементові становить незатребуваність справжньої, протяж-

ної козацької пісні в побуті та під час сценічних виступів... Відсутність майданчика для звучання протяжної козацької пісні суттєво обмежує коло потенційних продовжувачів цього елемента», – мовиться в документі.

2014 року на Дніпропетровщині почали формувати національне досє для отримання

статусу культурної спадщини людства ЮНЕСКО для козацьких пісень краю. Тоді дослідники фольклору зазначали, що працюють із десятками народних співочих гуртів краю, деякі з яких знають і виконують по кілька сотень народних пісень, маловідомих або невідомих дослідникам, а також записують пісні старожилів, носіїв автентичного співу. В результаті пошукової роботи формували також фото- і відео архів.

2013 року комітет ЮНЕСКО на сесії в Баку вніс у загальний список нематеріальної культурної спадщини петриківський розпис. Петриківське малярство стало першим елементом від України, який отримав цей статус.

За матеріалами Радіо Свобода

редактор
Любов ЯКИМЧУК

на перехресній станції

У НОВОМУ РОЦІ

2017 року в чернівецькому «Видавництві 21» вийде знаменитий роман одного із найпопулярніших сучасних швейцарських письменників Крістіана Крахта, що називається *Imperium*, повідомляє «Літакцент».

Письменник став лауреатом цьогорічної Літературної премії Германа Гессе, заснованої 1956 року як нагорода міста Карлсруе, де днями і відбулася церемонія нагородження. Журі визнало творчість Крістіана Крахта унікальним голосом сучасної німецькомовної літератури, відзначивши досконалість стилістики його прози, яка зачаровує та бенкетить водночас.

Головний персонаж роману *Imperium* – німецький аптекар, письменник зламу XIX–XX століть Август Енгельгардт (український читач знає іншого Енгельгардта), який вирушив до Німецької Нової Гвінеї (*Deutsch-Neuguinea*), де заснував квазірелігійний Сонячний орден. Він базувався на ідеалах нудизму та вегетаріанства, зокрема на споживанні сонячної енергії та кокосів, які найближче до сонця. Переклад роману здійснює Богдан Стороха.

КНИЖКА ДЛЯ ОСОБЛИВИХ ДІТЕЙ

Новостворене кийське видавництво «Дивогра», що спеціалізується винятково на книжках і товарах для дітей з особливими потребами, запустило серію видань, які допоможуть дітям із особливостями розвитку навчитися читати, пише Барабука.

Перша «ластівка» серії – казка «Білосніжка» з ілюстраціями Томмазо Д'Інкалчі (переклала з італійської Ганна Усатенко). Її особливістю є спрощений текст, де всі слова дублюються піктограмами міжнародної системи символів PCS. Таким чином дітям із дислексією, розладами спектру аутизму, іншими особливостями психічного та фізичного розвитку буде легше оволодіти навичками читання.

Енца Кривеллі, одна із засновниць італійського видавництва Uovonero, що видало оригінальну «Білосніжку», розповідає: ідея серії з'явилася завдяки її 20-річному досвіду роботи в Центрі розвитку дітей з розладами спектру аутизму Affnas в місті Крема, Італія.

Любов ЯКИМЧУК

Коли туди їдеш, усі вдома з острахом чекають, що повернешся якось не така. «Америка тебе змінить», – повторюють тобі друзі. А дехто взагалі передрікає неповернення. Утім, я тут, пишу цю статтю, сидячи за своїм улюбленим столом у Києві.

Усі ми щось знаємо про Америку, переважно завдяки кіно та урокам з географії, тобто усі ми її так чи інакше для себе відкрили слідом за Колумбом або Голлівудом, а ж хочу розказати, як я «закривала» Америку, тобто оформлювала в голові всі уявлення, з нею пов'язані.

те, що в Європі чайові починаються з 10 %, там навіть і знати ніхто не хоче). Усюди безкоштовна вода і дуже часто вона з льодом. Не знаю, як американцям та канадцям вдається пити крижану воду восени, на-

Найбільше в перші дні на іншому континенті вражають не місцеві реалії, а реакція твого організму на джет лег, тобто на синдром зміни часового поясу, який відрізняється від звичного тобі на значну кількість годин. Найменша, що я мала, різниця – це сім годин в США, а найбільша – дев'ять годин у Канаді. Виявлялося це у поганому сні і в прокиданнях на світанку. На другий день після прильоту ледь не заснула на лавочці в Центральному парку Нью-Йорка. Але змусила себе підвестися та почимчикувати до готелю. Приблизно на п'ятий день після прильоту джет лег минув та стало можливим насолоджуватися життям.

Друга річ, якій дивуєшся, – це однакові правила в усіх ресторанах. Усюди тебе зустрічають та садять за стілик. Зробити це без офіціанта неможливо, бо ж має ця привітна людина якось відпрацювати свої 15–25 % чайових (про-

віть при морозі. Якщо в Канаді офіціанти аж занадто привітні, навіть трохи надокучливі, прагнуть розмовляти з тобою, як з давньою подругою, то у США вони тримають трохи більшу дистанцію. Втім, і там, і там підходять питати, чи тобі смакує.

У Штатах безліч різноманітних мовних акцентів, як національних, так і місцевих, провінційних. Я намагалася самостійно скористатися метро в Вашингтоні та з'ясувала, що в тамтешній підземці немає переходів на іншу гілку. Поїзди всіх гілок проїждять лише двома коліями в двох напрямках. І, щоб сісти в потрібний, треба знати, який поїзд та який напрямок. Я підійшла до дівчини та спитала в неї, у чому секрет. Вона так швидко відповіла, що я нічого не зрозуміла. Попросила її повторити повільніше, вона відповіла так само швидко. Тож я вирішила змінити адресата і запитала в китайки, яка очіку-

вала на електричку. Її вивчену англійську було досить просто розібрати, тому я в результаті таки повернулася від Білого дому до готелю. Також відрізняються місцеві акценти, наприклад, у Вашингтоні розмовляють мелодійнішою англійською, ніж у Нью-Йорку, та з цікавими змінними інтонаціями. І на ці інтонації теж слід налаштувати вухо.

Ще одна річ, що вражає, – це кількість культурних пам'яток у музеях. Таке враження, що вони вивезли до одного тільки Бостонського музею витончених мистецтв усі або майже всі артефакти Давньої Греції (включно з Троянською війною), Риму та Єгипту. Кількість мумій, арок, погрудь дивує. Усе це добро переправлялося через океан, за потреби реставрувалося та зберігалось. У багатьох моїх нових знайомих американців були абонементи до місцевих мистецьких музеїв, та це теж елемент культури.

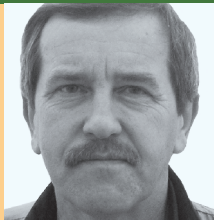
У Філадельфії я застала виставку, присвячену мексиканському модернізму, на ній було представлено багато знаменитих робіт художниці Фріди Кало. З останньої виставкової зали потрапляєш у мистецьку крамничку,

де можна купити як художні альбоми, так і приємні сувеніри, наприклад, чашки, оформлені художниками. І яким було моє здивування, коли там я побачила справжній культ! Чашки і підставки для чашок із Фрідою, одяг для паперової Фріди, блокноти і магніти з нею, книжкова Фріда для дітей, альбомна Фріда для дорослих, кулінарна книга страв, які їла або могла їсти Фріда, шкарпетки з її портретом та подушечки-сердечка для голок із Фрідою. На деяких зображеннях Фріди повищипували брови, на деяких перетворили її на японку, десь на ляльку Барбі. І тільки альбом Дієго Рівери лежить десь внизу. Він, мабуть, завжди буде спершу чоловіком усіма улюбленою Фріди, а потім уже мексиканським художником-модерністом.

У результаті відвідин музеїв у мене склалося враження, що американці вчинили дуже мудро. Вони підійшли до культури конструктивно, засвоїли її надбання, але не привезли з собою на новий континент усіх тих травм, що змушують українців весь час озиратися в минуле, де купа страхів, та боротися за якісь звичайні людські права, які насправді дані нам від народження. Вони усміхнені та розслаблені, вони заклопотані та кудись поспішають. Здається, що вони просто щасливіші за нас. Та й їхні фільми теж завжди закінчуються хепі-ендом.

Тепер, коли я повернулася до Києва, завжди пам'ятаю, що ми живемо раніше за Північну Америку, що ми поспішаємо жити, але чомусь завжди відстаємо, як старші люди відстають від молодших. Америка закрита, можна відкривати знову.

редактор
Сергій ЛАЩЕНКО

ідентичність

■ ПЛЕНЕР ІЗ ТВОРЧОСТІ ХАСЕВИЧА

Творчість видатного українського графіка Ніла Хасевича уважно вивчали в Рівному – в другій половині листопада. Спочатку був проведений триденний Всеукраїнський форум «Українське державництво в образотворчому мистецтві на прикладі творчості Ніла Хасевича». А протягом 25–29 листопада на Рівненщині відбувся Всеукраїнський пленер «Державний вектор – національне й модерне» за участю митців із різних куточків країни.

Обидва заходи організовані відділом національно-патріотичного виховання Міністерства молоді та спорту й управлінням молоді та спорту Рівненської облдержадміністрації. На пленер приїхали кілька десятків митців із Буковини, Черкащини, Тернопілля, Львівщини, Дніпра, Ужгорода, котрі творили свої роботи з огляду на творчість Хасевича.

Головною метою акції був обмін досвідом, напрацювання методик та виконання молодими авторами мистецьких робіт на патріотичну тематику. Художники оглянули місця, пов'язані з Нілом: у рідному селі майстра – Дюксині, в будинку, де він працював мировим суддею, побували на ставку, біля якої він створив одне з найвідоміших полотен – «Прання». Також відвідали музеї, де є експозиції, присвячені видатному вихідцю з Рівненщини, в Луцьку ознайомилися з оригіналами та копіями його робіт. Велике враження на гостей справив автопортрет графіка та його сатиричні малюнки, що викривали сутність сталінського СРСР.

Свої враження митці втілили на полотнах; за кілька днів кожен з учасників став автором «патріотичної» роботи. Графіка, живопис, портрети, перформанси – величезне розмаїття форми і подачі матеріалів, адже художників не обмежували ні в чому. Завершився пленер виставкою творчих робіт у стінах Рівненської облдержадміністрації.

За умовами участі, кожен художник мав залишити одну свою роботу організаторам. Тож із понад тридцяти картин – півтора десятка залишилися на гостинній рівненській землі. Цікаво, що нинішнього року голова Рівненської облдержадміністрації Олексій Муляренко підписав розпорядження про запровадження в області мистецької премії імені Ніла Хасевича в розмірі 5 тисяч гривень.

Сергій БАХІН

На захисті мови, культури і життя на землі

Сергій ЛАЩЕНКО

Коли ми говоримо про ідентичність, відчуття приналежності до тієї чи іншої культури, то треба мати на увазі, що вона залежить не лише від етнічного походження та уподобань середовища. Не лише від того, якою мовою людина здобула освіту. Але й від її життєвої позиції.

У цьому вкотре переконаюсь, коли спілкуюсь із власником першого (і поки що єдиного) веганського кафе в Києві. Тут вам не запропонують ні м'яса, ні яєчні, ні молочного... Лише страви рослинного походження, щоправда, дуже смачно приготовані. Місце для кафе вибрано вдало – історичний центр Києва, Воздвиженка. Однак по дорозі до закладу мимоволі фіксує вислівки неукраїнською мовою: «Галерея Высоцкий. Vysotsky gallery», «Детская школа «Дом талантов», або: Private pinakotheka, Vozdvizhenka. Arts house, Make money not art. Що це: російський квартал у Нью-Йорку? Чи, може, в Лондоні?

Здавалося б, власникові кафе Павлу Вишебабі, який поміняв рідний Краматорськ на Київ, нема ніякої потреби українізуватися у такій ося... космополітичній столиці. Проте він завжди спілкується вишуканою українською мовою і цього ж вимагає від персоналу кафе. Причому, не тисне на колег, а лише переконує. Книжки, часописи на стелажах кафе – переважно українською мовою: «Культура і життя», «Крим-

Павло Вишебаба

ська світлиця», «Слово Провісти» тощо. Це для відвідувачів. До речі, дружина Павла родом з Маріуполя, але вона також україномовна. Такою ж патріоткою сподіваються виховати і донечку.

Говоримо з Павлом про взаємозв'язок таких понять, як веганство і милосердя. У тому числі милосердя до братів наших менших. Згадую про ідею однієї львів'янки: вивести всіх бездомних собак і котів з «Лугандонії» на звільнену територію. Кажу про те, що на наших блокпостах бійці тримають у чималій кількості й одних, й інших. Ще й кроликів, трапляється. Запитую у підприємця: а чи відомі йому випадки, коли так само ставляться до бездомних тварин сепаратисти? Чи є веганські кафе у Донецьку та Луганську?

Павло відповідає: «Я думаю, що в атмосфері бездуховності і жорстокості не може бути подібних закладів. Веганство – це на сто відсотків мирне ставлення до інших. Люди, які на

голому місці почали війну, не шкодуючи ні будівель, ні життя своїх земляків, навряд чи будуть уболівати за долі тварин.

У так званій ДНР про таке не йдеться навіть. І це одна з причин того, що веганський рух поки що захиляється у самій Росії. На мій погляд, у 140-мільйонній країні цей рух мав би бути значно масовішим. А у них є лише декілька кафе – переважно в Москві і Санкт-Петербурзі... А стосовно

ідеї львів'янки, то думаю, що гуманність у будь-якому вигляді – це неабиякий позитив. І такі ось погляди на життя, таке ставлення до тваринного світу, як лакмусовий папірець, видають хорошу людину...»

Далі говоримо про те, що у зоозахисному русі ми трохи відстаємо. Західна Європа і навіть такі країни, як Естонія, Латвія, Литва, – попереду нас. Деякий «відкат» намітився у ставленні до зеленого світу. Масово вирубуються ліси Карпат, Волинського і Рівненського Полісся. Та й у Києві помітно, що старих лип і каштанів стало менше... А було ж колись!

Не можемо не говорити про світові і пострадянські тенденції. Білоруський співак, колишній фронтмен гурту «Ляпис Трубецкой» Сергій Михалок якось висловився, що Майдан і Революція Гідності позитивно вплинули не лише на Україну, але й на Білорусь, Молдову, Казахстан... Туди пішли дуже потужні імпульси. І люди їх підхопили! Якщо ми в цій справі були першими, то чому не зможемо бути лідерами в інших питаннях?

«Я згоден, що Майдан вийшов далеко за межі Києва і вплинув на всю Україну, – каже Павло. – Вплинув і на деякі республіки пострадянського простору. Попри певне розчарування людей у результатах Майдану, зміни на краще є у багатьох галузях.

Зараз ми створюємо організацію, яка об'єднала б веганські, зоозахисні та екологічні ініціативи. У нас справді немає іншої планети, іншого дому. Тому ми повинні берегти скарб, даний Богом...»

Головний редактор
газети «Кримська світлиця»
Віктор МЕРЖВИНСЬКИЙ

КРИМСЬКІ НОТАТКИ

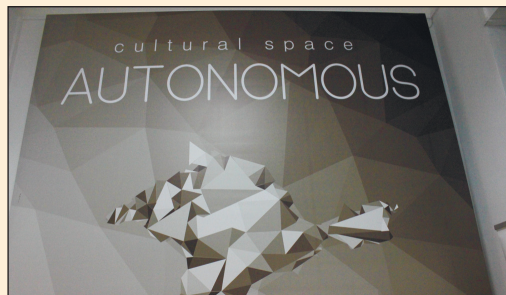
■ МИ МАЄМО ПОШИРЮВАТИ ЗНАННЯ І ФОРМУВАТИ ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ

– Ви розповіли про деякі аспекти діяльності «Кримського дому» в культурному й освітньому напрямках, а що Ви робите у сфері захисту прав переселенців?

– Із самого початку створення, розуміючи, що питання забезпечення прямої допомоги внутрішньо переміщеним особам із Криму є важливим і багатограним, ми визначились із порядком роботи у цьому напрямку таким чином. «Кримський дім» у 2015 і 2016 роках уклав Меморандум про співпрацю із громадською ініціативою «КримSOS», яка на той час здійснювала проект від Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН). Відповідно до цього документу, ми уповноважили громадську організацію від нашого імені надавати допомогу ВПО із Криму. Наше підприємство надало цій структурі приміщення і покрито витрати з їхнього обслуговування.

– Наскільки ефективно виявилась ця співпраця? Чи виконує «КримSOS» в достатньому обсязі роботу з допомоги ВПО?

– Я особисто не є отримувачем такої допомоги, але якщо ця організація матиме підтримку міжнародних структур, то, ймовірно, ми продовжимо співпрацю в 2017 році, в новому форматі в рамках коворкінгу.

– Ви згадали про роботу «Кримського дому» у законодавчій сфері. Про що саме йдеться?

– Працюючи у тісній співпраці зі структурами Міністерства культури, ми отримали для експертизи деякі документи щодо законодавчого забезпечення прав корінних народів. Зі свого боку, ми висловили пропозицію організувати роботу з фахової розробки проектів законів у цій сфері, провели установчий експертний стіл за участю членів парламенту, юристів, громадських діячів і розпочали щотижневую роботу з підготовки проектів таких законодавчих актів. Мається на увазі підготовка проектів базового закону України «Про корінні народи» і деталізованого «Про корінний кримськотатарський народ». Ця робота триває вже два місяці і перебуває у фазі завершення.

– Наскільки, на Вашу думку, законодавче врегулювання питань прав корінних народів, зокрема кримськотатарського, є важливим сьогодні?

– Питання такого ґатунку ключові для сучасної України, оскільки це питання національної безпеки. Поясню свою точку зору. В Українській Державі, за Конституцією, гуманітарний блок має бути передовим, адже найвищою цінністю оголошено людину і її права. І якщо права окремої людини у нашій державі визначені і законом захищені, то колективні права корінного народу – ні. Тому виникають або можуть виникнути конфлікти на осі народ-державна. Щоб уникнути цього, треба законодавчо врегулювати це питання, тим більше, що на міжнародному рівні визначені правила в забезпеченні прав корінних народів, так само, як і національних меншин. ►

«Кримський дім»: творчий, багатолюдний і цікавий

Наприкінці року прийнято підбивати певні підсумки: чого досягли, що залишилось незробленим і чого слід прагнути наступного року.

Ми пропонуємо увазі наших читачів інтерв'ю з виконувачем обов'язки директора державного підприємства «Кримський дім» Олексієм Скориком, в якому йдеться про досягнення та успіхи, невдачі та плани на майбутнє очолюваної ним установи.

– **Пане Олексію, 6 листопада виповнилось два роки з дня Вашого призначення керівником державного підприємства «Кримський дім». Чим були наповнені ці два роки для Вас особисто і для становлення підприємства?**

– Створенням «Кримського дому» я почав займатись ще до свого призначення, коли з літа 2014 року долучився до процесів повернення будівлі колишнього київського іподрому (де мало б розмішуватися підприємство) під контроль держави з-під рейдерського захоплення. Можу сказати, що, незважаючи на те, що рішенням Уряду в 2014 році було визначено місце розташування «Кримського дому» у будівлі на вул. Суворова, 9, фактично до весни 2015-ого, тобто майже рік, підприємство не мало приміщення.

3 жовтня 2015 року ми почали ремонт половини належних нам площ, який завершили на початку 2016 року, і 27 лютого відбулось офіційне відкриття культурного простору Autonomus – як частини «Кримського дому» – для проведення публічних культурно-мистецьких заходів. Паралельно з листопада 2014 року проводилась робота з юридичного оформлення установи. Цей процес тривав аж до травня 2015-ого. Окремо треба сказати про роботу з просування питання бюджетного фінансування підприємства. І, виходячи з того, що підприємства ще не було, то над всіма цими питаннями я працював сам, без жодного фінансування, як волонтер. Ось така передісторія,

Олексій Скорик

мало пов'язана з питаннями Криму.

– **Що Ви можете сказати про забезпечення підприємства, підтримку його діяльності державою? Адже питання, якими воно мало опікуватися, далекі від таких, на яких можна заробляти як комерційній структурі, так і державній.**

– Ви хочете сказати, що обраний статус – «державне підприємство» – не найбільш вдалий? Можливо, але він надає певну автономність. Державна фінансова підтримка діяльності підприємства у 2015 році склала 3 мільйони гривень, а в 2016 році – 3,5 мільйона гривень. За результатами 2015 року, підприємство не використало і повернуло до державного бюджету 1,1 мільйона гривень.

На жаль, умови фінансування держаних структур забороняють фінансування ремонтів і придбання меблів, обладнання тощо. Уявіть собі, структура перебуває у «нульовій точці» свого становлення, їй надають гроші, але дозволяють витрачати їх лише на проведення заходів і оплату праці в середньому на рівні 2500 гривень на місяць. У мене як керівника – «на руках» 1000 квадратних метрів розбитих приміщень, жодного стільця, стола, комп'ютера, принтера, інших матеріально-технічних засобів, і образливий, як для фалонтер, ресурс оплати праці.

– **Чому ж Ви мовчали, не виходили з публічною критикою такого стану справ?**

– Згадайте, що в цей час відбувалось у країні. Чи доречно була б така позиція?

– **Але ж від Вас вимагалась не стільки громадянська позиція, скільки меценатські здібності та результат?**

– Саме тому ми й зосередились на досягненні максимального результату при мінімальних можливостях.

– **То яких результатів досяг «Кримський дім», попри всі наявні проблеми становлення?**

– У 2015 році ми залучили до фінансування «Кримського дому» більш як 1 мільйон гривень недержавних ресурсів, і ми вдячні нашим меценатам, передовсім Мустафі Джемилеву. Це дозволило відремон-

тувати половину приміщень, створити і належним чином обладнати публічний культурний простір, в якому на сьогодні проведено більше сотні заходів – нами як підприємством, а також іншими організаціями, які цього потребували.

Ми організували і провели у 2015 і 2016 роках заходи з вшанування на державному рівні пам'яті жертв депортації кримськотатарського народу; провели більше десятка соціологічних досліджень з проблематики внутрішньо переміщених осіб з Криму і соціально-політичної ситуації в Криму; видали дві книги, одна з яких – «Філософська думка Кримського ханства» Михайла Якубовича – стала явищем у культурному житті України; проводили масові культурні заходи з популяризації кримської культури за участю композитора Джемилія Карікова; розпочали масштабну роботу зі збереження музичної спадщини кримськотатарського народу та її розвитку; ініціювали і проводимо роботу із законодавчого забезпечення прав корінних народів України...

– **...Не хочу Вас переривати, але скажіть, будь ласка, чи цей перелік здо-**

бутків «Кримського дому» базується на певному концепті, чи є наслідком спорадичних ініціатив?

– Для побудови і чіткого додержання певної концепції потрібні можливості, які, на жаль, ми не могли собі дозволити в таких умовах становлення. Втім, від початку ми визначили для себе певні ори-

КРИМСЬКІ НОТАТКИ

► Для того, аби допомогти в просуванні цього питання, зокрема, на законодавчому рівні, «Кримський дім» започаткував проект «Корінні народи», в рамках якого підготовлено посібник «Кримські татари як корінний народ: історія питання і сучасні реалії».

Проводитимуться також навчальні семінари-лекції для депутатів і працівників Верховної Ради України, працівників Кабміну та профільних міністерств і відомств, журналістів, студентів, громадських активістів. Розпочато роботу зі зйомок другої частини фільму «Корінні народи України» та інших складових цього проекту. Ми маємо поширювати знання і формувати громадську думку, поки цього не зробив хтось інший, як це сталося на Донбасі та в Криму.

– А Ви вважаєте, що окупація та анексія Криму відбулась, виходячи із розуміння Росією суспільних настроїв на півострові, а не внутрішніх установок Кремля?

– Розумієте, сонце і гаряче, і кругле. Тому Москва, маючи власні «установки», формувала в Криму громадську думку, а потім, спираючись на неї, окупувала Крим. Звісно, без ослаблення центральної влади Києва цього б не сталося, проте захитались, хоч і не «впали», Одещина, Херсонщина, Миколаївщина, Харківщина – всі ті регіони, де Росія працювала, пропагуючи свої цінності.

«Кримський дім» у Києві

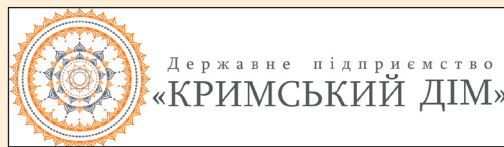
Я раніше згадував соціологічні дослідження, які проводились «Кримським домом». Так ось, вивчаючи громадську думку кримчан, цього року ми отримали вельми цікаві дані, що лише підтверджують наші припущення і здогадки. Тепер ми напевне знаємо, якою є громадська думка в Криму і що треба робити.

– Ви проводили дослідження в Криму? Яким чином?

– Ми проводили дослідження думки громадян України, які постійно проживають у Криму. Як саме і які його конкретні результати, на жаль, не може розголошувати. Це питання безпеки.

– Можливо, Ви можете розповісти про якісь нюанси?

– Лише одне, як ілюстрація. За даними дослідження, рівень «тривожності» серед населення за національною ознакою найвищий серед українців, він удвічі перевищує показники респондентів із числа кримських татар і вчетверо – росіян. Висновки можете зробити самі.

Здійснено за сприяння та фінансової підтримки ДП «Кримський дім»

єнтири, яких будемо дотримуватися.

По-перше, це професіоналізм. Ми залучаємо до нашої роботи та/або співпраці лише високопрофесійних фахівців або компанії. Ми не працюємо над проектами чи заходами, які не відповідають високим стандартам у тій чи іншій галузі. Наприклад, ми вирішили не створювати «гуртки», організовані нефахівцями: «Кримський дім» не має стати «сільським будинком культури».

По-друге, автономність. Ми надаємо майже всім охочим можливість самостійно організовувати і проводити будь-які заходи – виставки, презентації, конференції, майстер-класи тощо – використовуючи ресурси культурного простору Autonomus.

По-третє, актуальність. Ми вважаємо, що «Кримський дім» має зосередитись у своїй діяльності на проблемах, які найбільш гостро стоять на кримському порядку денному у питаннях культури, забезпечення прав переселенців, корінних народів і національних меншин, освіти, релігії. Той незначний ресурс, у тому числі фінансовий, яким ми оперуємо, не дозволяє нам розпоршувати увагу і сили.

– До речі, оскільки Ви згадали питання освіти, чи можете трохи розповісти про участь «Кримського дому» у відновленні діяльності в Києві Таврійського національного університету імені Вернадського? Яким чином ви знайшли одне одного?

– Ми знайшли одне одного саме тому, що мали можливість реально допомогти ініціативній групі з відновлення діяльності ТНУ на чолі з Володимиром Казаріним, а саме: мали підготовлені приміщення, в яких розмістилась адміністрація університету, приймальна комісія і відбувалися

вступні іспити до навчального закладу.

На початок літа цього року жодна державна чи недержавна організація не виявила бажання допомогти створенню університету у практичний спосіб – фізично розмістити його структури у Києві. Ми вимушені були згорнути частину своїх планів задля забезпечення становлення ТНУ. Вважаю, що відновлення діяльності Таврійського національного університету є головною подією 2016 року у питанні подолання окупації Криму.

Ми не помилились у такій оцінці ситуації, адже сьогодні в ТНУ навчається майже 1000 студентів, передовсім молоді із Криму, та їхня кількість зростає. Таким чином ми зробили свій внесок у забезпечення освітніх потреб кримчан.

– Ви згадали проект зі збереження музичної спадщини Криму і розвитку традиційної народної музики кримських татар, який здійснює «Кримський дім» і який керується композитором Джемілем Каріковим. Що це за проект?

– У середині минулого року в «Кримському домі» відбулася зустріч із кримськотатарськими медійниками, на якій був присутній композитор Джеміль Каріков. Ми говорили систематизація знань про кримськотатарську музику; навчання гри на національних кримськотатарських інструментах; створення цифрової колекції зразків кримськотатарської музики і пісень. З цих напрямків розпочалась тривала і змістовна робота – підготовка до видання фундаментальної і першої в історії «Антології кримської музики», яка має вийти вже в 2017 році. Проводяться навчальні заняття гри на традиційних народних кримськотатарських інструментах у школі-студії, також готуються аудіо- і відеозаписи кримськотатарської музики, що виконується на народних інструментах досвідченими музикантами, і народних пісень у виконанні співаків-фольклористів.

Уся ця копітка робота здійснюється спільно з музичною студією «Макам». Ми сподіваємось, що разом з нашим Міністерством нам вдасться

наступного року відкрити повноцінну кримськотатарську музичну школу народної музики. І, до речі, завдяки особистому внеску й участі пана Карікова, цього року спільно із Симфонічним оркестром Українського радіо і Національною капеллою «Думка» здійснив виконання і запис у класичному, еталонному форматі кримськотатарського національного гімну.

– І наостанок нашого інтерв'ю: яким буде «Кримський дім» у 2017 році?

– Якщо коротко, то він буде творчим, багатолюдним і цікавим. Це відбудеться завдяки тому, що підприємство пройшло фазу становлення, визначилось із пріоритетами і сформувало команду із числа власних працівників і партнерських організацій. У нас буде кілька цікавих тематичних виставок, які готуються вже цього року; пройдуть

публічні мистецькі заходи із відомими діячами культури; ми, сподіваюсь, нарешті відкриємо наш маленький коворкінг; працюватимуть музична та хореографічна студії; запрацюють інформаційні ресурси, в тому числі офіційний вебсайт підприємства, спільна з партнерами телевізійна студія; відбуватимуться сценічні постановки, творчі вечори і багато іншого.

Ми не перестаємо запрошувати до співпраці з підприємством або самостійної активності в культурному просторі Autonomus. Сподіваємось, що наступного року більше кримчан і мешканців Києва відкриють для себе «Кримський дім» і скористаються нашими можливостями для задоволення різноманітних потреб із культурного розвитку.

Спілкувався Ігор СВІТЛИЧАНІН
На фото – заходи, організовані ДП «Кримський дім»

редактор

Єлизавета ТАРАСОВА

цікаві зустрічі

■ ЧЕРЕЗ МИСТЕЦЬКІ ВИТВОРИ ЛЮДИНИ

Борзнянський художньо-меморіальний музей «Садиба народного художника України Олександра Саєнка», що на Чернігівщині, відзначає 20-річчя. Музей розмістився в будинку, де проживала родина Саєнків.

«У Борзні Олександр Саєнко, народний художник України, прожив більшість свого життя, – розповідає Алла Кривець, науковий співробітник музею. – У дитинстві, після перенесеної тяжкої хвороби, він назавжди втратив мову і слух. Але з дитячих років зрозумів, що до людей можна промовляти не тільки словами, але й за допомогою мистецтва. В експозиціях музею – документи, книги, предмети побуту, особисті речі, родинні фотографії – красномовні свідки минулих подій».

Двадцять років очолює музей Ніна Храпач, незмінний директор. Кому краще знати все про садибу, як не їй?

Привітати з ювілейною датою до музею прибуло чимало гостей. Не гасне пам'ять і любов до майстра. А рід Саєнків має чудове коріння. Березиню над усім сьогодні виступає донька художника – Ніна Саєнко. Це вона врятувала від понівечення колекцію художніх робіт, старожитностей, меблів, кераміки, меморіальні речі батька, відновила історичну пам'ять, духовний спадок та повернула мистецьке надбання Олександра Саєнка. За цей час Ніна Олександрівна видала чимало книжок про свій славний рід. І ось на ювілейному святі музею презентувала нову книгу-альбом «Мистецька династія Саєнків», яка нещодавно побачила світ у видавництві «Дніпро» – на замовлення Держкомтелерадіо України за програмою «Українська книга».

«Зовсім нелегка то була справа – відкрити музей, – згадує Ніна Саєнко, – подолати бюрократичну тяганину. Сьогодні не тільки борзнянці не оминають садиби, сюди їдуть гості з усієї України, навіть світу, про що свідчать записи у книзі відгуків. Я рада, що музей відкрив двері перед шанувальниками творчості художника. Приємно, що кімнати поповнюються новими експонатами. Сьогодні ми привезли ще тридцять робіт. Серед них – твори Олександра Саєнка, Ніни Саєнко, Лесі Майданець-Саєнко та учасників пленеру «Колібри».

Немеркнучий талант художника живе й продовжується у творах молодих майстрів, які відвідують гурток із техніки інкрустації соломкою при Борзнянському будинку дитячої та юнацької творчості, в мистецькій галереї імені Олександра Саєнка, яка відкрита в Борзнянській середній школі імені Христини Алчевської, у київській студії імені Олександра Саєнка.

Саме тут, у музеї, відтворюються українські традиції, звичаї у родині, проходять свята талановитих народних умільців, майстрів декоративно-прикладного мистецтва Борзнянщини. Саме в музеї збираються письменники, композитори, художники, збагачуючи свою душу духовними цінностями.

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

Ініціатива бути кращими

Громадська організація «Українська ініціатива», яку очолює науковець-вірусолог, перекладач із багатьох мов Юрій Косенко, займає наразі важливу просвітницьку нішу.

Інформаційно-просвітницькі акції у різних містах України (переважно у східних регіонах), лекції про постатей, які боролись за незалежну Україну, візити до музеїв, видавництво унікальних творів – це лише невелика частина діяльності активістів. Їхня мета – просвітництво, їхня ціль – розбурхувати та об'єднувати місцевих активістів.

Спілкуючись із головою організації Юрієм Косенком, дізналась більше про позитивний досвід ГО «Українська ініціатива»...

– Пане Юрію, як давно існує організація «Українська ініціатива» і чим вона займається?

– Як юридична особа ми зареєстровані у квітні цього року, але фактично – на рівні гуртка ентузіастів – працюємо вже 7–8 років. Як у нас зазначено у статуті, одна з головних цілей «Української ініціативи» – пропаганда постатей, які боролись за незалежність України. Важливим аспектом нашої діяльності є те, що ми більше хочемо працювати на Сході, на Півдні та знаходити тих героїв (членів УНР або підпілля УПА чи ОУН), які там народилися, працювали...

Ми проводимо там різні заходи, щоб демонструвати людям, що незалежність і українська ідея не є чимось чужим для тих місць. Ми намагаємося концентрувати місцевих активістів, які часто не об'єднані, без чіткої програми дій, але можуть бути досить активними. Власне кажучи, на Кривбасі ситуація досить складна, ми були там багато разів... Звісно, це не Донбас, але є надзвичайно великий відсоток людей, які загрузли ментально в радянському часі.

– Ви єдині в Україні ініціатори відзначення 35-ої річниці з дня смерті видатного українського державного діяча, члена Центральної Ради, вченого, письменника, журналіста, політичного референта армії УНР під час Першо-

Юрій Косенко

го зимового походу Пана Фединка. Як пройшли присвячені йому заходи?

– Такі постаті, як Панас Феденко, потребують популяризації в межах всієї України, тому що це історик, письменник, автор низки історичних романів, він же і мислитель та автор цікавих мемуарів про Дмитра Чижевського, про життя Кривого Рогу ще за царських часів. Його можна популяризувати скрізь, але оскільки можливості обмежені, то доводиться обирати те, що доцільніше, важливіше.

Тож на початку осені у Кривому Розі ми провели цей захід. Присутні мали змогу детальніше ознайомитися зі сторінками біографії Пана Фединка та його літературною діяльністю. Публічно було зачитане вітальне слово від імені Володимира В'ятровича, директора Українського інституту національної пам'яті. Після завершення всі охочі змогли долучитися до екскурсії тими місцями, які пов'язані з життям та діяльністю Пана Фединка.

Вдалося побачити хату, де він народився, школу, в якій працював, парк, яким гуляв у вільний час, музей у Веселих Тернах, де зберігаються унікальні експонати, присвячені Феденку. Там ми знайшли брошури його оповідань, які були представлені в єдиному примірнику (їх передала невістка Пана Фединка), ми зробили фотокопію. Також ми заслухали доповіді місцевих дослідників-краєзнавців. Загалом вийшов дуже цікавий захід.

Коли ми проводили це дійство, Григорій Гусейнов сказав, що Панас Феденко був учителем Віри Бабенко. Я пригадав, що читав роман про Віру Бабенко, виданий у Мюнхені, і цей роман був написаний не абиким, а Юрком Степовим, рідним

ної просвітницької роботи?

– Одним із базових регіонів нашої діяльності є Чернігівська область. Хотів би наголосити, що північ Чернігівщини, особливо колишній Щорський район, Новгород-Сіверський, – це надзвичайно складна територія в плані національної свідомості. Південь Чернігівщини, перш за все Ічнянський район, є фактично окрасою всієї області, де взяла гору прогресивні сили та багато місцевих активістів. На півночі – надзвичайно складна ситуація, як і в мовному плані, так і в плані свідомості. Тому маємо велике поле для діяльності. Також не треба думати, що з Галичиною не потрібно працювати. Багато галичан зневірюються в ідеї соборності, це може бути ножем у спину. Тому ми їздили туди і видали власним коштом книжку поета Олександра Козловського, який у своїх віршах відстоював ідеї соборності.

– Що є передумовою позитивних змін у суспільстві?

– Кожен може брати ініціативу у власні руки. Ми раді, що зараз немає злочинного режиму Януковича і ми можемо робити це вільно.

Спілкувалась Єлизавета ТАРАСОВА

Ольга Тимчишин та Юрій Косенко

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

театр

■ ЗАПАХ ВІЙНИ

«Блокпост «Україна» – постановка театру української традиції «Дзеркало» за п'єсою режисера та директора театру Володимира Петранюка на тексти поета і добровольця Бориса Гуменюка, – вже більше року не сходять зі сцен київських театрів.

2 грудня показ спектаклю відбувся на сцені Європейського культурного центру «Краків». Як ніколи актуальна поезія Бориса Гуменюка набула нового життя в інсценізації театрального колективу. Вистава, присвячена загиблomu другу, воїну АТО Василю Кіндрацькому, вражає своєю глибиною, актуальністю і боєм, яким вона пронизана.

Цього разу перед постановкою Бориса Гуменюка нагородили загальнодержавною Премією імені Якова Гальчевського «За подвижництво у державотворенні». Її з радістю вручив заступник голови журі, відомий сучасний письменник Сергій Пантюк.

Традиційно перед виставою Борис Гуменюк прочитав свої вірші. А після демонстрації постановки розчулений поет зізнався: «Я вдячний театру, акторам. Вони зробили якусь дивовижну річ. Я просто написав якісь слова, якісь вірші, а те, що ми бачимо тепер, – це вже щось нове. Я думаю, про цю виставу ще говоритимуть тоді, коли нас не буде. Це перша вистава, яка передає справжню атмосферу війни. Я вже бачу її не вперше, але кожного разу не можу стримати сліз, незважаючи на те, що я ці тексти знаю (*посміхається*). Завдяки театру ми вкотре переживаємо ті емоції, які переживали на війні. . .»

Два світи, відображені у виставі, – війна і мир, сучасний образ бійців та традиційний образ дівчат-жінок, які їх чекають. Театр української традиції навіть у сучасних постановках зберігає історичний зв'язок, який не дозволяє забувати про своє коріння. Акторам вдалося відобразити «справжній дух війни», можливо й тому, що вони часто бувають у найвіддаленіших куточках Сходу України. Їхні герої говорять живою, сучасною мовою, подекуди використовуючи лайливі слова, без яких, очевидно, складно уявити війну.

Органічно вплетеними були і відео, на яких – сучасні бійці, зачитані справжні листи від дівчат воїнам АТО. Загалом у виставі було настільки багато справжнього, що важко асоціювати її з художньою вигадкою. Тож культурний діалог та обмін енергіями між акторами і глядачами відбувся. Наприкінці виступу заспівали гімн – як символ єдності та зробили спільне фото на пам'ять. Можливо, його колись театр теж використає в одній зі своїх вистав, наприклад, про перемогу українців у цій війні. . .

Елізавета ТАРАСОВА

«Антинафталінова» Маріца

Леся САМІЙЛЕНКО

Усе в Київському національному академічному театрі оперети несподіванками переписане.

Тим, мабуть, він і приваблює шанувальників цього жанру музично-театрального мистецтва та й просто люд, який має звичку відпочивати і розслаблятися культурно та з користю для здоров'я.

Адже підняти настрій і навіть розсмішити – не кожному під силу. А інтрига породжує попит на такий дефіцит, як хороший настрій, оптимально. Тож своїми враженнями від прем'єрного показу чергової креативної інтриги оперетивців кортить поділитися відразу після її перегляду. А це значить, що вражень дуже багато і вони переполюють мою глядацьку свідомість.

Цього разу мене вразила і розважила оперета Імре Кальмана на дві дії «Графиня Маріца». Та з самою цією виставою і проблем нема, адже її знають та люблять в усьому світі. А от задум команди митців Київської оперети – притягнути «за вуха» нашу дійсність до вічних тем кохання, моралі та гумору в Кальманівській божественній оправі – заінтригував мене ще тоді, як про цю постановку розповів головний режисер Богдан Струтин-

Фото: Варвара СВЕЖЕНЦЕВОЇ

ський. Було це ще наприкінці минулого сезону.

І от подія ця сталася й не залишила жодних сумнівів стосовно сміливості цього театрального експерименту, адже показати, за словами пана Богдана, «антинафталінову» Маріцу зважиться не кожен. Та відомо, що той, хто не ризикує, не п'є шампанського. А на презентації того вечора пригостили добірними винами марки Коблево і створювали гарний настрій за допомогою всіх стимуляторів цього почуття.

Не подумайте про щось зле, бо хочеться розповісти про все, починаючи з настрою, який панував ще до початку вистави. У фойє театру з усіма охочими фотографувалися на пам'ять артисти, які парами дефілювали в національних та й світських угорських строях. Усмінені і привітні у спілкуванні, вони бажали доброго настрою

та гарного перегляду. В стінах цього театрального закладу панують уже й добрі театральні традиції, які глядача не лише приваблюють, але й виховують. У Київську оперету тепер якось незручно приходити на вистави в буденному. Там і подивитись, і себе показати може кожен, хто забажає.

А про виставу також є що розповісти, адже вона не лише трохи «революційна» у сенсі зміни тексту, але й така, яку можна без упередженості показати не лише в Україні. Невідомо, чи матиме змогу приїхати на її перегляд дочка Імре Кальмана, яка дала свою згоду на постановку, але, можливо, якщо гора не йде до Магомета, то знаєте, що буде далі.

Може, інтерес до «Графині Маріци» українського розливу проявлять люди, які запросять наших оперетивців кудись поближче до місця проживан-

ня спадкоємиці Кальмана. Це я дозволю собі помріяти, як кажуть, «во благо»... А чому б і ні? Адже вистава вже набула широкого розголосу і може зацікавити й небідних, і водночас небайдужих людей, які підтримають цю ідею до глибини своїх кишень.

Заснути під час перегляду не дано навіть найбільшим скептикам: із перших музичних акордів мозок вмикається і працює на позитив. А кожне слово, написане вже колегою, авторкою книг і телепередач про Богдана Струтинського Яною Іваницькою, викликає не лише сміх і порозуміння з українською публікою, але час від часу і бурхливі оплески глядачів. Справді дотепно і злободенно звучить все, про що говорять між собою і до глядача актори. Але тексти є такими смішними і цікавими не лише тому, що в них звучить те, що навіть у театрі, під час перегляду вистави, підсвідомо турбує українську публіку. Ці проблеми не чужі будь-якій країні, де є урядовці, багаті і бідні та все, що властиве людині у стосунках із суспільством та міжусобних.

Тож отримати позитивний настрій і зарядитися доброю енергією не так і просто, але можливо, коли потрапляєш у творчий колектив, що працює в режимі електростанції, яка виробляє світлову енергію своїми інструментами.

Сама була та іншим зичу!

Ляльки з Житомирщини

У рамках програми Всеукраїнського творчого проекту «Лялькова родина – єднає країну» 10 та 11 грудня 2016 року на сцені Київського академічного театру ляльок своє мистецтво покажуть лялькарі з Житомирського академічного обласного театру ляльок.

Артисти продемонструють дві вистави, які дадуть можливість юним киянам оцінити творчі можливості одного з провідних театрів України.

Вистава «Півтори жмені, або як Ягнятко мандрувало» Н. Осипової – лірико-романтична (режисер-постановник – народний артист України С. Єфремов, художник-постановник – В. Жигунова, композитор – О. Ходаківський, балетмейстер – Т. Лозицька). Реалізуючи бажання маленького Ягнятка за будь-яку ціну

дістати півтори жмені солі для порятунку мами, театр досліджує витoki добра, самопожертви, а тому в деяких сценах ця оповідь досягає філософського узагальнення.

Зовсім інша за змістом і за формою вистава «Гіньоль в Парижі» Я. Осниці, Я. Вільковського (режисер-постановник – народний артист України С. Єфремов, художник-постановник – В. Жигунова, композитор – О. Ходаківський, режисер – Ю. Тарасенко, балетмейстер – Т. Лозицька). Гіньоль – французький національний казковий герой, уособлення шляхетності, добра і моралі.

Він намагається жити за цими законами, хоча це неймовірно важко в тому суспільстві. І його зброя – гумор!

Ілля ПОВОЛОЦЬКИЙ

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

сторінки історії

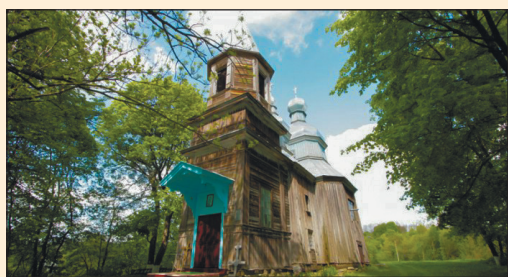
■ ХРАНИТЕЛІ КУЛЬТУРНИХ НАДБАНЬ

Ансамбль споруд Покровської церкви,
с. Пархомівка Володарського району

Здійснене Товариством – результат діяльності тих, хто вболівав за справу збереження історичного та культурного надбання. На Київщині працювало багато науковців академічних Інститутів – історії, археології, літератури імені Тараса Шевченка, мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Рильського; викладачів вищих навчальних закладів – Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського національного педагогічного університету імені М. Драгоманова, Центрального ботанічного саду НАН України імені М. Гришка. До складу секції обласної організації, крім працівників Державного музею історії України і його філіалу – Музею історичних цінностей, входили співробітники Музею народної архітектури і побуту України, Музею книги і друкарства, Національного заповідника «Софія Київська». Діяльності Товариства сприяло багато митців, журналістів, учителів, працівників культури, музезнавців, представників духовенства Києва й області.

Сьогодні, коли ми розбудовуємо, захищаємо Україну, коли стрімко зростає інтерес до історії, ця робота набуває ще більшого значення. Тому так важливо, щоб осередки хранителів культурних надбань були в кожному районі, місті, селі. Серед першочергових завдань, над виконанням яких має надалі працювати пам'яткоохоронна громад-

Церква Різдва Пресвятої Богородиці
у с. Тулинці Миронівського району

ськість області, – відновлення садиби П. Чубинського у селі Чубинське Бориспільського району, садибного будинку унікальної людини і меценатки Надії Філаретівни фон Мекк у селі Копилів Макарієвського району, де бував і творив чарівну музику П. Чайковський, святих славнозвісного Межигірського монастиря...

Товариство потрібне сьогодні і потрібне буде завтра, бо ніколи не зникне прагнення людини знати свої корені, свою історію і культуру. І воно має бути настільки авторитетним, щоб усі жителі столичної області стали хранителями культурних і духовних надбань.

Н. БУЛАЄВСЬКА,
заступник голови Київської обласної організації
УТОПК, заслужений працівник культури України.
Повністю матеріал читайте в журналі «Пам'ятки
України: історія та культура»

**Наталія
БУЛАЄВСЬКА**

**Цьогоріч виповнюється
50 років відтоді,
як розпочало свою
діяльність Українське
товариство охорони
пам'яток історії
і культури.**

Пропонуємо невеличкий екскурс в історію однієї з наймасовіших його організацій – Київської обласної.

Створення Добровільного товариства охорони пам'яток історії та культури у 60-і роки ХХ століття – подія надзвичайна. Адже це означало, що до збереження історичної і культурної спадщини залучалася широка громадськість. Як на той період воєнничого атеїзму і байдужого або й зневажливого ставлення до старожитностей, це було навіть несподіваним. Тож від такої пропозиції, висловленої ініціативною групою вчених та діячів культури і підтриманої Радою Міністрів Української РСР (Постанова від 28 серпня 1965 року № 828), у багатьох людей перехоплювало дух. Особливо у тих, хто займався історією населених місцевостей. Організаційний пленум Товариства Київської області відбувся 22 листопада 1966 року. З того листопадового дня і бере початок історія нашого обласного Товариства.

З чого ж розпочала свою діяльність новостворена структура? Передусім, із виявлення пам'яток і взяття їх на облік під охорону держави. То на першому етапі було найважливішим. З цією метою спряжджалися наукові експедиції в райони області. З часом на Київщині помітно збільшилася кількість облікованих об'єктів. Якщо в 60-і роки ХХ століття налічувалося лише 17 пам'яток архітектури і 16 археології, то тепер їх відповідно 167 і 1844. Основний тягар виявлення та дослідження архітектурної й археологічної спадщини взяли на себе наукові секції Товариства. Цю діяльність Товариство забезпечувало і фінансово.

У Державному архіві Київської області перебуває 69 одиниць

збереження матеріалів секції Київської обласної організації УТОПК. Вона однією з перших в Україні підготувала і видала довідник з археології (автор Надія Шендрик, 1977 рік).

Громадськість області, об'єднана в осередки Товариства, багато зробила для увічнення подвигу українського народу, здійсненого в роки Другої світової війни.

Обласний та місцеві осередки взяли активну участь у спорудженні меморіальних комплексів на Букринському і Лютизькому плацдармах – у селі Балико-Щученці Кагарлицького і селі Нові Петрівці Виш-

рї обласної організації залишитися порятунок історичного Кагарлицького парку...

У 1980-их роках організація долучилася до спорудження пам'ятника героїні народних дум Марусі Богуславці. У Рокитному звернулися до подій сивої давнини – трагічної загибелі в 375 році, під час готської навали, ватажка народу антів Божа, його синів і 70 старійшин. У серпні 1996 року їм звели пам'ятник біля підніжжя гори Божа, неподалік села Синява. Силами Товариства було врятовано садибну будівлю видатного співака ХХ століття Івана Семеновича Козловсько-

– письменника Андрія Малишка в місті Обухові, композитора Кирила Стеценка в селі Веприк Фастівського району, художника Івана Сошенка в місті Богуславі, народної художниці Катерини Білокур у селі Богданівка Яготинського району, скульптора Бориса Іванова в селі Іванків Бориспільського району, академіка живопису Миколи Пимоненка в селі Малютинка Києво-Святошинського району. Останнім часом налагоджуємо співпрацю з літературно-меморіальним музеєм Григорія Порфиревича Кочура в місті Ірпінь.

Колегія обласної організації підготувала матеріали про включення низки об'єктів Київщини до Програми відтворення видатних пам'яток історії та культури України, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 23 квітня 1999 року № 700. П'ять із них – садиба П. Чубинського (середина ХІХ століття) в селі Чубинському Бориспільського району, зруйнована в 30-і роки ХХ століття; об'єкти дендропарку «Олександрія» у місті Біла Церква; садиба Н. фон Мекк (ХІХ століття) в селі Копилів Макарієвського району; Троїцький собор кінця ХVІІІ століття у місті Яготині; Воскресенська церква ХІІ століття у місті Переяслав-Хмельницькому. Вони увійшли до Списку відтворення найвідоміших пам'яток із 56 об'єктів України.

Але внесення пропозицій не обмежилися, старалися сприяти втіленню їх у життя. І на сьогодні два об'єкти Державної програми відтворення. Це – вищезгадані Воскресенська церква і Троїцький собор.

Однією з найбільших і наймасовіших акцій обласної організації стало відродження з руїн Борисоглібської церкви у місті Вишгороді. Також Товариством ініційоване створення Вишгородського державного історико-культурного заповідника. У перспективі мережа історико-культурних заповідників має розширитись, охопивши історичні міста Київщини – Богуслав, Білу Церкву, Васильків, Кагарлик, Ржищів, Яготин, село Білогородку (літописне місто Білгород) Києво-Святошинського району.

Делегати VI з'їзду Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (м. Чернігів, 26–27 червня, 1990 р.)

городського районів; а в селі Борщів Баришпільського району – на честь захисників Києва 1941 року.

Маємо ще чимало унікальних прикладів щирої вболівання громадськості Київщини за історичну, культурну і духовну спадщину. Це, зокрема, відновлення Покровської церкви у селі Пархомівка Володарського району, збереження пам'ятки дерев'яного зодчества – церкви Різдва Пресвятої Богородиці у селі Тулинці Миронівського району, Троїцької церкви у Рудому Селі Володарського району...

Причетне Товариство й до врятування палацу – в селі Томашівка Фастівського району, відтворення таких святих світового значення, як Михайлівський Золотоверхий монастир і Успенський собор Києво-Печерської лаври. Пам'яткоохоронці Київщини брали фінансову участь у відтворенні Золотих воріт, створенні музею Івана Гончара. Пам'ятною сторінкою в істо-

го, встановлено перше в Україні бронзове погруддя гетьмана І. Мазепи у півтори натури.

За дванадцять років, відколи сільську раду і первинну організацію Товариства в селі Германівка Обухівського району очолював Анатолій Шафаренко, створено три сільські музеї, встановлено 32 пам'ятники і пам'ятні знаки. Знаючи свою історію, будемо своє майбутнє – такий девіз обрали Анатолій Шафаренко та його найактивніші помічники в пам'яткоохоронній і краєзнавчій діяльності. Їхні зусилля підтримує немало спонсорів та меценатів – вихідців із села.

За допомогою Товариства створювалися районні музеї в Борисполі, Броварах, Іванкові, Кагарлику, Миронівці, Обухові, Сквирі, Ставищі, Тетіїві, Фастові. Товариство опікувалося створенням музею історії села Маслівка Миронівського району, допомагало розгорнути експозицію музею ткацтва в селі Обуховичі Іванківського району.

У центрі уваги перебувала організація меморіальних музеїв

редактор
Надія ПАСТЕРНАК

у місті лева

■ МУЗЕЮ-САДИБИ МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА – 30 РОКІВ

На Львівщині відбулися заходи з нагоди 205-ої річниці Маркіяна Шашкевича та 30-річчя створення музею-садиби письменника на його малій батьківщині.

У селі Підлисса Золочівського району пройшло свято «Срібний камертон Маркіяна Шашкевича». Саме в цьому селі, де був парохом його дід, отець Роман Авдиківський, народився майбутній Будитель Галичини. Тут, серед чудової природи, оспіваної згодом у його поезіях, пройшло дитинство Маркіяна Шашкевича. Тридцять років тому, коли вже широко відзначалося 175-річчя з дня його народження, у селі відновили плембанію і відкрили музей-садибу.

Під час заходу, який підготували студенти філологічного факультету ЛНУ імені І. Франка, присутні змогли поринути у світ романтичних поезій, побачити «живого» Маркіяна Шашкевича. Мислителя, який роздумував над долею свого поневоленого краю і сміливо став на захист рідної мови, виголосивши проповідь русинською (тобто українською) мовою на свято Покрови 1836 року в соборі Святого Юра у Львові, а через рік видав альманах «Русалка Дністровая».

Про значення цього вчинку і творчість Маркіяна Шашкевича говорили письменники і художники, науковці і працівники культури. Під час екскурсії, яку провела завідувач музею Марія Особа, присутні змогли відчутти дух Маркіяна Шашкевича, торкнутись його камертону – єдиної автентичної речі, яка справді йому належала і яку передав до музею далекий родич письменника з Польщі.

До музейного комплексу входять: хата-плембанія, комора, стодола, які відновлено на основі архівних даних, літературних джерел і аналогів типових садиб першої половини XIX століття. Від часів Маркіяна Шашкевича тут збереглися залишки саду, криниця і старий дуб. Експонати музею – а це фонди Національної галереї мистецтв імені Бориса Возницького, бо музей є її структурним підрозділом, – розповідають про ту добу, у якій жив та творив поет і священик.

«За тридцять років діяльності музею Маркіяна Шашкевича у Підлиссі його відвідало близько мільйона туристів, тут проводились наукові конференції, мистецькі пленери, святкування. Садиба, де народився Маркіян Шашкевич, – це серце українського народу», – сказала завідувач музеїв Маркіяна Шашкевича на Львівщині, кандидат історичних наук Галина Корнєєва.

«Можна розхитувати державу, піддаючись на провокації, можна шукати незадоволення з приводу того, куди рухається чи куди веде нинішня влада України, а можна устатувати її, ідути і причащаючись з української історії. Я думаю що Підлисса, як і Канів, як Нагуєвичі, як і Стефанівський Русів, зберігає достойне місце в духовному вимірі України», – висловив свою думку проректор ЛНУ імені Івана Франка Ярослав Гарасим.

Надія ПАСТЕРНАК
Фото Йосипа МАРУХНЯКА

Петро ЖЕРУХА

Львівські музиканти подолали чимало відстань, щоб потішити своїм мистецтвом жителів Центральної України.

Дружна музична команда складалася з інструментально-го ансамблю «Високий Замок», вокального тріо Ladies`TRIO, компетентної ведучої Лілії Винницької та чудової львівської групи підтримки. Подолавши багато кілометрів «навсидячки», музиканти не один раз брали в руки свої інструменти, щоб поєднати музичним мистецтвом людей різних областей. Цього разу їхній шлях пролягав до Кропивницького, Черкас, Канева та Корсунь-Шевченківського.

Такий музичний обмін триває вже декілька років – зі спробою скоротити ці численні кілометри різниці. Неодноразово різні колективи приїжджали до Львова, і Львів також «вітався» із багатьма містами. Ця тенденція повинна «мейнстрімно» розгойдуватися, набираючи все більшу амплітуду. А ці два колективи, утворивши музичний союз, стали частиною одного великого руху за єдність найдаліших куточків України, закликаючи до подібних дій усіх патріотично налаштованих музикантів.

Колективи озброїлися яскравим українським та закордонним репертуаром. Концерт можна умовно поділити на чотири етапи. Перший розпочинався інструментальним ансамблем «Високий Замок». Музиканти привезли Подніпров'ю Закарпаття, Буковину та Гуцульщину – в таких творах, як «Закарпатська мелодія», «Буковинські наспіви» Василя Попадюка і танець із «Гуцульського триптиху» Мирослава Скорика. Далі до інструменталістів приєднались Ladies – другий етап концерту. Вони завершили етнічну екскурсію лемківськими співанками «Анничка», «Під облачком» (а capella) та українською народною – «Ой, там, на горі». Заключною піснею другого етапу була «Посміх-

Пісні Карпат на схилах Дніпра

нись», яку дівчата виконували а capella.

Третій етап концерту «мандрує» за межі України. Поки вокальне тріо змінює свій сценічний образ, «Високий Замок» виконує декілька творів закордонного походження. У цьому етапі людські почуття випробовувалися пристрасно, запалом та смутком, і твори теж залишилися у свідомості й серцях глядачів як щось важливе, глибоке та вічне.

Останній етап концерту був пов'язаний із появою на сцені Ladies`TRIO. Це було повернення додому: Володимир Іва-

вок. «Коломийку» Олександра Божика відтанцювала скрипка разом зі слухацьким залом після вокалу. А кодою концерту можна вважати «Червону руту» – пісню, яка ніколи не виконується наодинці, бо жодне українське серце в її радіусі не здатне мовчати.

Ladies`TRIO вражали своїми вокальними можливостями. Лише три голоси співали зовсім різні твори так легко, як вітер долає степові рівнини. Здатне зачепити народною тужливою піснею, одночасно запалити «Червоною руту», тріо викликало професійну

демонстрував співпрацю та демократію, давши протягом концерту кожному солуюче слово. Володіючи декількома інструментами на високому професійному рівні, музиканти виклалися на всі сто відсотків, повною мірою продемонструвавши свою філігранну віртуозну майстерність. Два гурти отримали велике задоволення, музикуючи разом та даруючи це задоволення аудиторії.

Чотири дні – чотири різні публіки, які по-своєму реагували на музичне мистецтво, привезене зі Львова, а для львів'ян вони пройшли, як одна мить. Окрім концертів, команда зі Львова відвідала Канівський музей Тараса Шевченка та Кропивницький драматичний театр.

Музей продемонстрував високий рівень інтелектуального обслуговування та компетентність персоналу. Кропивницький вразив своєю повагою до історичного минулого міста, реставрацією драматичного театру, який був першим професійним театром в Україні.

Кожен із музикантів відкрив для себе красу міст, які відвідав: Канів, Корсунь-Шевченківський, Кропивницький та Черкаси. Історична місцевість додавала своїх приправ у музичні львівські страви. Хоча страви подано і слухачі ситі та задоволені, це почуття потрібно постійно підтримувати. Тому наступний діалог областей відбудеться вже у Львові. Впевнений, що всі з нетерпінням чекають нової музичної трапези!

сюк «Я піду в далекі гори» та Микола Петренко із музикою Скорика «Намалой мені ніч» і «Карпати». Пісні, які не раз звучать та виконуються, давали гравітацію батьківщини, до якої повертали глядачів музиканти після музичних мандрі-

довіру та відчуття безмежних вокальних можливостей. З інструментального боку не було жодних затримок. Злагоджений механізм «Високого Замку» підтримував тріо весь час, лише деколи даючи дорогу дівчатам. Ансамбль про-

Фото автора

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

музика

■ ДИСКОТЕРЦІЯ. 5-11 ГРУДНЯ

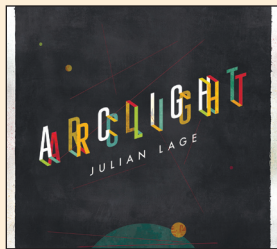

YOU WANT IT DARKER / ЛЕОНАРД КОЕН

Оцінка «КіЖ»:

★ ★ ★ ★ ★

Есенція: вимикаючи світло.

Оксамитова хрипота голосу, шляхетна за настроєм і структурно проста фоніка, неймовірно вірші від справжнього аристократа духу й... короткі півгодини звучання.

ARCLIGHT / ДЖУЛІАН ЛЕЙДЖ

Оцінка «КіЖ»: ★ ★ ★

Есенція: не розумію...

Чимало західних ЗМІ (причому компетентних) назвали цей альбом найліпшим у джazzi 2016-ого. Хоча що ж такого особливого в гітароорієнтованих п'єсах, одна половина яких напхана хитромудрими імпровізаціями, а друга – по-естрадному вульгарна?

БУДЕ КРАЩЕ / АПОКРИФ

Оцінка «КіЖ»: ★ ★

Есенція: нема в Україні репу.

Дует із Київщини примусив згадати цитату з Михайла Булгакова: «Не пишите больше стихов!»

■ ДИСКОТЕРЦІЯ. 12-18 ГРУДНЯ

COME TO MEXICO / TOTORO

Оцінка «КіЖ»:

★ ★ ★ ★ 1/2

Есенція: «...знов молодість не буде!»

Другий LP французів не кращий і не гірший за дебютник, до дрібниць відтворює його настрої та стилістику: ці скажені інструментальні етюди наштовхують на асоціацію зі швейною голкою, котра робить 600 повних коливань за хвилину.

ETERNAL / AN AUTUMN FOR CRIPPLED CHILDREN

Оцінка «КіЖ»:

★ ★ ★ ★

Есенція: майже як 2013-ого.

Ми хотіли більше ліричності, атмосферності, звукової насиченості. Водночас навіть те, що є, набагато талановитіше за решту зразків цьогорічного шугоблеку.

HARDWIRED... TO SELF-DESTRUCT / METALLICA

Оцінка «КіЖ»: ★ ★ ★ 1/2

Есенція: не сміття – просто треш.

Краще би вони розійшлися опісля «Чорного альбому».

Володимир БАНЯС

Як у «нашому королівстві» День короля святкували

Леся САМІЙЛЕНКО

У Бельгії є таке свято – День короля. Почали його відзначати 15 листопада 1866 року.

Так законослухняні європейці звикли шанувати свого монарха і своєю невеличку країну, що за розміром території дорівнює... Кому це цікаво, то знайде – чому і скільки – без проблем.

А от культурні і політичні традиції та політична культура цієї країни заслуговують на особливу увагу. Бельгійці – як європейська нація – переживають усі процеси трансформації культурологічного життя і смаків на всіх сегментарних ділянках цієї царини. Вони є не лише типовими представниками європейського соціуму загалом, але й частково носіями власної, бельгійської традиції, яка в цій країні має свої характерні особливості.

Але виділятися з-поміж інших і завойовувати територію, навіть культурологічного простору, вони не звикли. Та люди просто живуть, шанують те, що мають, і не задумуються над тим, щоб змінювати лад чи будь-що. Думаєте: «Чому?» А тому, що добре живуть і не культивують такі настрої та звички варварів – зазіхати на чуже і забирати у сусіда останнє. Вони – європейці не за визначенням, а за своєю суттю.

Але на ці роздуми спонукала мене зустріч з близькою з представниками цієї країни – у День короля Бельгії. Адже на свято запросив представників наших ЗМІ, які є музикознавцями і музичними критиками, сам Надзвичайний і Повноважний Посол Королівства Бельгія в Україні пан Люк Якобс. Здивуєтесь, адже такий відбір запрошених журналістів – не зовсім зрозумілий для багатьох факт. Незрозумілий, бо ми не звикли до такої «простоти і відкритості» офіційних осіб у спілкуванні з неофіційним середовищем; з іншого боку – виникає питання стосовно журналістів, які представляють українське музичне середовище. Але всі суперечності розвіюються, коли

дізнаєшся про місце проведення свята й участь у ньому музичного колективу, який уже здобув всесвітню славу, але в Україні виступав та й був уперше.

Ансамбль Het Collectief був створений у Брюсселі в 1988 році. До його основного складу входять п'ять музикантів, які віртуозно володіють струнними, духовими інструментами та фортепіано. В Києві колектив виступив розширеним складом – із солісткою-сопрано Елізабет Девос, яка досить старанно виконала присвячені антифашизму композиції. Програма ж концерту була антимілітарською за всіма ознаками і складалася з творів композиторів різних європейських країн.

Пані Елізабет виконала кантату Ганса Ейслера. А музиканти, без її голосу, – твори чеського композитора Ервіна Шульгофа та французького Олів'є Мессіана. Такий вибір композицій для виступу в Україні відбувся неспроста, а як відповідь на враження від української традиції вшанування 75-ої річниці масових убивств у Бабиному Яру. Саме це й дало стимул представникам Посольства Королівства Бельгії замовити відповідний музичний репертуар.

Зазвичай у репертуарній палітрі ансамблю переважають композиції, що відтворюють музичну історію Нововіденської школи, яка є виток модернізму. А надання переваги актуальним експериментальним творам ХХ століття

атмосферу товариського спілкування не лише в залі, але й під час антракту.

Європейці з великою увагою та інтересом приглядаються до нас та усього, що діється в Україні, неспроста. Їх, якщо пояснити просто, цікавить, як і чим живуть їхні майбутні сусіди та чи мають вони, хоча б частково, добрі звички та міру європейської дружелюбності... Вони нас просто мало знають і здебільшого бачать такими, якими змальовують нас наші «брати і сусіди», відображаючи соціально-психологічні портрети українців – як дзеркальне відображення самих себе. Це і є наша багатовікова печаль чи ярмо, і з ним ми не розлучимось, аж доки не самоідентифікуємося як нація і держава.

Тож і концертна програма від європейців, які вперше мали змогу побачити українців зблизька, була приблизно такою ж, як і сама увага про нас, нашу історію та проблеми. Музичні твори, які виконувались, були серйозними і тематично сигнальними, адже в Європі нас досі знають як войовничо налаштованих і радикальних, із претензіями на європейськість, потенційних сусідів.

Хочеться вірити, що артисти, які були не лише привітними, але й щирими у спілкуванні, повернуться до своєї європейської оселі з іншим настроєм. Принаймні все, що відбувалося у святковий день у столичній філармонії, дарує таку надію.

Фото Юрія ТОЦЬКОГО

МУЗИКА

■ СТИХІЯ ЛАРИ ФАБІАН

Всесвітньо відома бельгійсько-канадська співачка Лара Фабіан завітала до України із сольним концертом. 2 та 3 грудня у Національному палаці мистецтв «Україна» відбувся шалений аншлаґ. Близько півроку крутили рекламу в метро та на телебаченні, тому не дивно, що за два місяці до концерту купити квитки було важко, а за місяць – практично неможливо.

Чуттєва, неймовірно талановита співачка раніше активно співпрацювала із російським композитором українського походження Ігорем Крутим. Такі фрази, як «добрий вечер» чи «спасибо», очевидно, вивчила ще під час гастролей у Москві. Прикро, що її і використовувала для того, аби привітати українську публіку. . .

Співачка говорила багато, переважно англійською мовою. Спілкуючись із глядачами, вона постійно дякувала і зізнавалась у любові до своїх прихильників. Лара Фабіан зачаровувала своєю відкритістю, безпосередністю і простотою, в хорошому розумінні. Скромність співачки, яка відома своїм чудесним ліричним сопрано діапазоном 4,1 октави, підкреслював її зовнішній вигляд. Адже, на відміну від «подіумного» розмаїття суконь, у яких прийшли українські глядачки, артистка вийшла на сцену в стильному й зручному одязі – джинсах та кросівках. Очевидно, коли є голос, – оголювати тіло недоцільно. . .

Програма, яку презентувала виконавиця, на 80% складалась із ліричних пісень французькою мовою. Приємною несподіванкою для глядачів стало виконання «нарізки» найпопулярніших хітів гурту «АББА». Це оживило присутніх гостей, які охоче намагались підспівувати та щедро дарували оплески і квіти.

Несподіванкою для української публіки стала пісня співачки про любов до кожної особистості, незалежно від її статі. На фото, які транслювались під час виконання цієї пісні, було презентовано щасливі одностатеві пари жінок та чоловіків. . . На такий «міні-марш рівності» важко було не звернути увагу глядачеві, вихованому в соціумі традиційної орієнтації.

Лара Фабіан із тієї когорти виконавців-професіоналів, які завойовують свою аудиторію вокалом. Вона не підсилює власні виступи шоу-балетом чи яскравим «папуаським» вбранням, бо їй це непотрібно. Навіть незважаючи на мовний бар'єр та світоглядну різницю, байдужим до неї лишитись практично неможливо – така сила її таланту. 46-річна Лара Фабіан вразила своїм виступом, її потужний голос звучав як стихія. До речі, чудово доповнював виступ вокалістки вдало дібраний відеоряд: вода, вогонь та блискавка.

Еліза СОЛОДКА

Майдан крізь призму європейця, або Герд Крамбер...

Леся САМІЙЛЕНКО

На честь третьої річниці Майдану всіх друзів та охочих запросив на презентацію відеокліпу на власну пісню «Спогади про Майдан» відомий німецький бард Герд Крамбер.

У столиціному Українському домі відбулись презентації його пісень, які він присвятив Києву та подіям на Майдані. І все це у співпраці з друзями, яких шанувальники української музики знають як учасників гурту «Фата Моргана».

Герд – громадянин однієї з найуспішніших європейських країн, німець, який не залишився байдужим до українських подій. Думаю, що й не збайдужіє, бо має добру і світлу душу та гострий розум, який спонукає його до високих справ. І це не пафос, а роздуми, які нав'язані тим, що якимось мимоволі, а скоріше тому, що ця людина не може чинити інакше, він став не лише «співпереживачем», але й волонтером, який допомагає у скрутний час і музикантам, і родинам воїнів АТО, що постраждали. Саме тому концертна програма почалась із виступу учасниці гурту «Фата Моргана»

Фото Володимира ОСИПЕНКА

кому стані після поранення, а кошги на його лікування запропонував саме Герд Крамбер.

Третю річницю Майдану кожен відзначав по-своєму. Але є люди, яким у цей день хотілося просто низько поклонитися і подякувати за те, що й досі несуть у своєму серці революційне полум'я, яке підтримує гідність українців, попри всі спроби перекрутити і навіть розтоптати все святе, що ми отримали внаслідок Революції Гідності.

Тому таким важливим для багатьох був вечір, який зібрав в Українському домі патріотів, волонтерів та учасників подій. «Де ми можемо зустрітись!» – чулося веселе привітання з усіх куточків зали. Та й справді, як загишино і добре, коли ти в такі дні опиняєшся у колі друзів.

Натхненням і щасливим після концерту-презентаційної

програми був головний редактор «Літературної України» Станіслав Бондаренко. Мабуть, також із друзями наспівався й отримав ту порцію адреналіну, що її потребує кожна душа.

Концертна програма від «Фата Моргани» була не зовсім як завжди. І склад гурту поповнився онуком пана Герда, який вів партію ударних, і знаменитий майданівець Василь Лютий так завзято грав на клавішах та співав, що аж!.. І дуетні виконання пісень Ігорем Романом (фронтменом гурту) та Гердом Крамбером були такими гармонійними та енергетично насиченими, що «завели» публіку, яка активно підспівувала, навіть не знаючи текстів пісень. А це буває нескладно, коли в цих текстах закладено почуття любові до людей, міста та життя, яке, попри всі складнощі, в

Україні продовжується на рівні гідності кожного та власної свідомості.

Мабуть, тому порадіти за друзів та музикантів, яким завдяки допомозі німця пощастило ще й кліп зняти, прийшли не всі. Українська жаба – живуча, як болото, яке кожен осушує на свій глузд. Та Бог з ними, такими і такими, адже люди – всі різні, чим і цікаві навіть європейцям, які або підтримують, або навпаки: знову брешуть про нас під дудку чи музику того, хто її замовляє.

А друг Герд так уболює за Україну, як і всі добрі й порядні німці, котрим небайдужа доля Європи разом з українцями. Він став не лише улюбленцем української публіки як виконавець своїх пісень, але й дипломатом із питань презентації України в Європі.

Колись, у молоді роки, цей співак і музикант був захоплений та виконував хіти Володимира Висоцького, любив пісні Шевчука, які виконує гурт «ДДТ». А от пісні про Київ та «Спогади про Майдан» в його репертуарі особливі ще й тому, що в них він висловив своє ставлення не лише до подій, але й до людей та міста, в якому йому завжди загишино і тепло. Адже тут у нього вже багато друзів і тут він знайшов однодумців, які, прагнучи миру, творять добрі справи.

Коктейльний кітч

У Київській опереті, як завжди, тобто все, як у Київській опереті, яку творить Богдан Струтинський.

Коли з нічого робиться не лише щось, а дуже смачне, то кажуть, що це – геніально. А так думається, коли виходиш звідкись не лише з гарним настроєм, але й окрилений.

І такими стали всі, кому пощастило послухати і подивитися те, що організатори музичного дійства назвали «Симфонічний коктейль у стилі блюз». Цим концертом оперетівці убили двох зайців. Найперше – висловили шану до зірок європейського розливу. Адже гостем програми і театру був австрійський музикант Флоріан Фальмайр, який продемонстрував блискучу техніку гри на фортепіано, виконавши «Рапсодію у стилі блюз» Дж. Гершвіна та «Полішинель» Е. Відла-Лобаса.

Перша дія музичної вистави, яка відбулася за участю оркестру театру під орудою Оксани Мадараш, залишила по собі вра-

ження блискавки, яка є яскравою і водночас несподіваною стихією. Оркестр і музикант так гармонійно поєдналися у своїй виразності, що спричинили відчуття очищення після напруги співпереживання.

А от другим «зайцем» є той факт, що ще й катарсис викликали, який настає після сприйняття високого мистецтва як найпотужніший лікувальний засіб не лише від втоми. Тож українсько-австрійський тандем митців високого

рівня не став одинокою родзинкою цього вечора.

Не лишила по собі розчарування і друга дія цього музичного дійства. Адже знову виконувалась музика Дж. Гершвіна, Е.-Л. Веббера, А. Маркеса. А як особливо у той вечір звучали голоси артистів оперети – Соломії Приймак, Валерії Туліс та Анатолія Супруна! А якою яскравою була увертюра до мюзиклу «Кішки» у виконанні оркестру під орудою Володимира Врублевського!

А як у «Танці № 2» Маркеса знову запалював Флоріан Фальмайр в інструментальному букеті музичних чарів, котрі щедро силпались із кларнета, гобоя, флейти, скрипки, труби та флейти-піколо у виконанні українських зірок київської оперети! Завершилась програма музикою Д. Мійо. А хто не любить його «Бразильськи», той просто не живе.

Лариса БЕЗСМЕРТНА

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

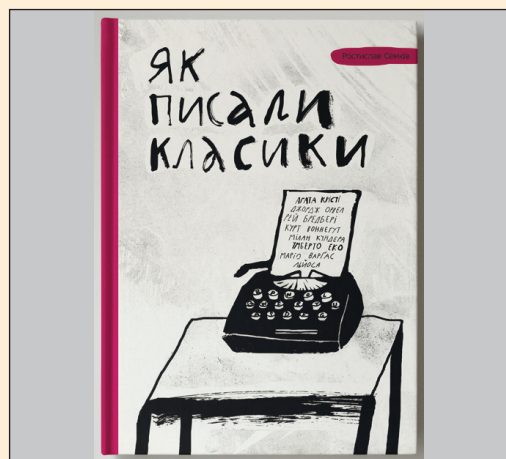
література

■ ЯК ЗАЛИШАТИСЯ ЦІКАВИМ

Досліджень про творчу лабораторію письменника надруковано чимало. Зазвичай підходи авторів відображені в заголовках: «Із секретів поетичної творчості», «Лісоруб у пустелі», «Інтим письменницької праці»...

Відомий філолог, перший керівник Українського інституту книги Ростислав Семків вчинив раціональніше, назвавши свою працю без сентиментів: «Як писали класики» (К.: Rabulum, 2016). Та й читачеві пропонуються не секрети, а тотальне розсекречування, порівняння письменника не з лісорубом, а з майстром вуличного графіті; а про зайвий інтим узагалі не йдеться.

Сім розділів видання присвячені Агаті Крісті, Джорджеві Орвеллу, Рею Бредбері, Куртові Воннегуту, Мілану Кундері, Маріо Варгасу Льюїсі й Умберто Еко. Міркуючи про репутації та, власне, творчі орієнтири, Семків осмислює життєписи, погляди на літературу та їх утілення в доробках цих авторів. У підсумку виникає галерея портретів, настільки ж відмінних, наскільки схожих між собою. Крісті – учасниця пригод, переживання від яких компенсує в історіях про виваженого детектива (Еркулю, майже Геркулеса). Еко теж не відкидає гармонію, але залежну від логіки тексту – «комбінату з виробництва цікавості». Вигадливість Бредбері підживлено сумом за добою спокою та достатку, а також запитом на супергероїв. Успіх Орвелла, натомість, убачається в констатуванні небезпек, у тому числі для героїзму.

Подане прочитання не хибує на конспективність. Навпаки, дослідник диктує моду в науковому стилі. У двох абзацах він уміло з'ясує сутність критики читацького відгуку, ще й із посиланням на «Гаррі Поттера». Зрештою, щодо біографії одного з митців не дарма підкреслено: роман теж іноді атестують як дипломну роботу.

Унікаючи нудних пасажів, Семків і аналізованих авторів співвідносить із прихильністю до комічного. Тож хоч, на мою думку, Воннегут – насамперед фантазер, він, як і борець за демократію Льюїса, таки завдячує своєму вмінню насміхатися.

Цінними є зіставлення зарубіжних літераторів з українськими, зокрема Кундері з Григором Тютюнником. Після ремарки філолога навіть кортить уявити, що й Тютюнник міг би емігрувати і в котрійсь із повістей змалювати не Поділ, а Монмартр, де обживається виходець із УРСР. Але це вже інша історія, про яку класики не писали...

Привертає увагу також верстка Андріани Чуніс. У тексті книжки трапляються нотатки на полях, підкреслення та обведення. Утім, слід визнати: у Ростислава Семківа випадкових слів немає. Читати його не менш захопливо, ніж Агату Крісті.

В'ячеслав ЛЕВИЦЬКИЙ

Тарас ГОЛОВКО

Знаний в Україні поет-пісняр Олексій Кононенко додав до свого творчого доробку, який на сьогодні нараховує близько трьох десятків книг, ще один унікальний за своїм змістом видавничий проект.

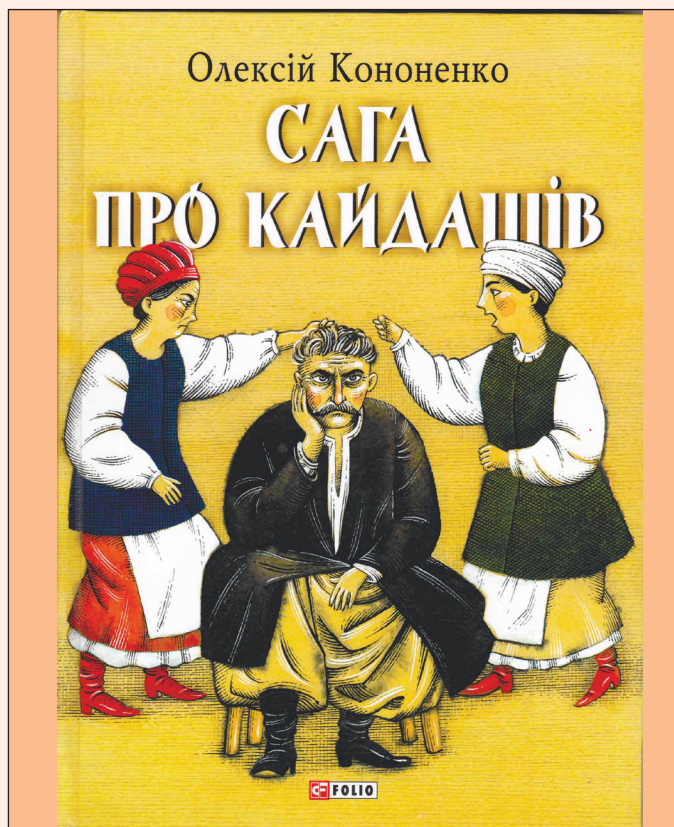
Нинішнього року у видавництві «Фоліо» вийшло друком літературно-художнє видання під назвою «Сага про Кайдашів». Це – поетичний переказ, створений Олексієм Кононенком за мотивами повісті «Кайдашева сім'я» Івана Нечуя-Левицького. Як зазначається у післямові до видання (до речі, проілюстровано відомим графіком Костем Лавром), сама поява «Саги про Кайдашів» засвідчує повагу автора до видатного класика української літератури позаминулого століття, спробу наблизитися до неперевершених ритмів і рим «Енеїди» Івана Котляревського, а ще бажання виявити новаторство в літературному жанрі, який мало представлений у сьогочасній українській літературі.

Відомо, що з давньоскандинавської і давньоірландської мов «сага» – це епічне сказання про легендарних героїв або конкретних історичних діячів. В інтерпретації ж Олексія Кононенка це слово у назві твору має дещо жартівливий відтінок, бо кожен із персонажів твору, як у повісті, так і в переказі, нічого героїчного за життя не вчинив, а лише здеградував на побутових сварках.

Композиція «Саги про Кайдашів», так само, як і «Кайдашевої сім'ї», складається з дев'яти частин, в яких дуже динамічно розкривається фабула твору. Якщо у Нечуя-Левицького абзац за абзацом, сторінка за сторінкою в сюжеті повісті спочатку вимальовується експозиція, потім за класичною схемою вибудовується зав'язка, а далі розвиток дії, кульмінація і, нарешті, розв'язка, то у переказі все це відбувається у тій же послідовності, однак сам текст «зверстано» автором лаконічно стисло, словесно ошадливо.

Що насамперед зачарує читача, коли він вперше знайомиться з повістю «Кайдашева

Сміх крізь сльози

сім'я»? Звичайно, неперевершений іскристий гумор, запозичений Нечуєм-Левицьким у колоритного сільського середовища. Під час прочитання «Саги про Кайдашів» додається ще й відчуття, що ритміка і мелодика завершеного переказу надто нагадує мовно-поетичний стиль бурлескотравестійної поеми «Енеїда» Івана Котляревського. Збіг простежується буквально в усьому. В описі навколишньої природи, селянського побуту, народних вірувань і уподобань, з вкрапленням елементів фольклору і характерної лексики.

Як відомо з історії написання «Кайдашевої сім'ї», Іван Нечуй-Левицький не лише у цій повісті, але й в інших прозових творах не ідеалізував українських селян, на відміну від більшості його колег по перу, які малювали їх «як якихось ангелів в білих запасаках та свитках». Про це він неодноразово наголошував у статтях, де йшлося про такі його класичні твори, як «Микола Джеря», «Бурлачка», «Кайдашева сім'я», «Не можна бабі Парасці вдержатись на селі», «Хмари» та інші. З одного боку, письменник співчував селянину, з якого «дерли дві шкури» на панщині, ставився до нього як до мученика. А з іншого – вказував на негативні

рисни, присутні в характері пересічного сільського дядечка, зокрема на його неосвіченість, некультурність, заздрість, обмеженість, забобонність. З цим він не міг миритися, тому гостроту сатири спрямовує проти цих негативних якостей.

Показовим у цьому зв'язку є те, як Олексій Кононенко тонко і переконливо зобразив у переказі релігійні уявлення баби Палажки, яка на прохання Марусі Кайдашихи «заговорювала» білу гарячку Омелька Кайдаша. Ця комічна сцена, мабуть, найбільше вдалася автору «Саги про Кайдашів», і нею можна зачитуватися і зачитуватися. Ось яку незвичайну молитву промовляє Палажка Солов'їха, щоб вилікувати старого Кайдаша: «Свята святиця, небесна цариця! П'ятінко-матінко, і ти, святий понеділочку, божий клошничку! <...> Хрест на мені, хрест на спині, уся в хрестах, як овечка в реп'яхах. Помилуй його, безкостий Марку, сухий Никоне, мокрий Миколаю! Сарандара, марандара, гаспида угас, василиска помер! Амінь біжить, амінь кричить, аміна доганяє!»

Інша сцена, що одразу викликає сміх, – відвідини бабою Палажкою і Мелашкою монастирів Києва. Там з ними, як відомо з сюжету повісті,

відбулась пригода, яка в негативному світлі показує чернецтво. Цікаво, що у самого Івана Нечуя-Левицького виникли проблеми через цей епізод із цензором, який звинуватив письменника в антиклерикальних настроях. Але навчання спочатку у бурсі, а згодом у Київській духовній академії таки не лишилося безслідним для майбутнього прозаїка. І вже у творі «Поміж ворогами», й особливо в повісті «Афонський пройдисвіт» Іван Нечуй-Левицький з усією силою власного літературного таланту таврує тодішніх священнослужителів за їхню аморальну поведінку у побуті, за жерливість і пихатість.

Олексієві Кононенку в переказі «Сага про Кайдашів» згадувану сцену потрібно було відобразити у віршах, зберівши елементи сатири, закладені його попередником у повісті «Кайдашева сім'я». І це автору напрочуд вдалося, бо картина гріхопадіння ченця ніби списана з реального життя, настільки вона переконлива і жива: «Чернець тихенько, як стемніло, / Подавсь у двір, вершити діло, / Хіба ж то він, спокусник, знав, / Що дівка вже не друга з краю... / Йде бородатий і гадає: / «Яка ж гарнесенька вона! <...> Ні ворухнутись, ні кричати, / Рот затулила борода. / Звільнилася, зайшлася криком, / Чернець завершив діло пшиком, / Як тінь, у келю майнув».

І останнє, на чому хотілося акцентувати увагу читача, якого, можливо, зацікавить «Сага про Кайдашів». Одним із аргументів взятися за перо діяча автора поетичного переказу стало те, що його не задовольняє культурний рівень населення. «Тому що, – як зазначає у післямові письменник, – подивився, а вся Україна нині – Кайдашева сім'я». І з цим складно не погодитися, бо падіння моральності у сучасному українському соціумі тотальне. Негативні риси характеру пересічного українця, якій критикував у повісті «Кайдашева сім'я» Іван Нечуй-Левицький рівно 138 років тому, виявляється, нікуди не зникли. Можна і далі з цим миритися і не помічати – хамство, заздрість, жадність, некультурність, неосвіченість – а можна все ж спробувати «вилікувати гумором» недосконалого індивіда, як це наважився зробити Олексій Кононенко.

література

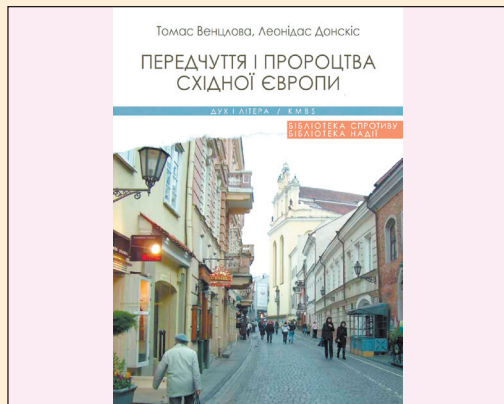
Ронделі оперного співака

■ КНИЖКА ТИХОЇ ВЕЛИЧІ

Здається, видання «Передчуття і пророцтва Східної Європи» (К.: Дух і літера, 2016) з'явилося з тихою величчю, властивою істинним філософським працям. При цьому, скромне за обсягом, воно належить до найвагоміших інтелектуальних здобутків останнього часу. Книжка охоплює листування литовських гуманітаріїв: літературознавця Томаса Венцлова та мислителя Леонідаса Донскіса. Запропонований діалог – передусім про їхню батьківщину. Саме в образі Литви фокусуються роздуми про Європу, Росію та суперечності людини незалежно від точок на мапі. А головне – бесіда щодо дражливого питань розгортається з винятковою одухотвореною розсудливістю.

Не варто перебільшувати політичний складник листів. Слова «Євросоюз» і «Путін» майже не зникають зі сторінок. Проте Венцлова й Донскіса оперують масштабнішими категоріями, міркуючи про вияви зла, непохитність права, цінність спілкування як такого. Невипадково і в назві книжки зафіксовано проблему загальнішу – буттєву, пов'язану з усвідомленням меж, котрі належить подолати нашому регіонові.

Оприлюднений діалог не переростає в дискусію. Утім, кожен із учасників засвідчує певні пріоритети. Венцлова видається ліберально-стриманим. Скажімо, боротьбу проти ігнорування права він ототожнює з копітким пошуком спільних первнів у різних цивілізаціях. Донскіс із того ж приводу радикальніший і прагне бодай присоромлювати негуманні режими.

Парадокси, нерідко болючі, у листах не замовчуються. Так, з'ясовано, що піднесене слово «політикоректність» виявляється лиш запозиченням із цитатника Мао Цзедуня. Гасло «За нашу і вашу свободу» походить із XIX ст., а популяризували його російські дисиденти доби СРСР.

Стосовно політичних подій Венцлова – видатний русист із сумом визнає, що Росія навіть не відроджує комуністичну модель, взоровану на Просвітництво, а, подібно до нацистського суспільства, живиться перевертеними романтичними міфами. Збагнути це здатні не всі. Якщо образно перфразувати Донскіса, Захід воліє вбачати в Росії природного вольтер'янського Простака, а не підступного гофманівського Цахеса. Недолік західного світу сьогодні (це визнають обидва автори) теж радше етичний і полягає у «двоєдмстві».

Як наслідок, литовські філософські листи сприяють унаочненню відмінностей між моральним авторитетом і просто ерудованим експертом.

Прикметно також, що завдяки слухним коментарям Андрія Павлишина «Передчуття і пророцтва...» – одне з нечисленних видань, у яких простежується діяльна залученість наукового редактора.

В'ячеслав ЛЕВИЦЬКИЙ

Дивний цей чоловік, Віктор Женченко...

Здавалося б, ну що йому ще потрібно: відомий оперний співак, за плечима якого Харківська державна консерваторія, робота солістом Донецького театру опери та балету, Ташкентського великого театру опери та балету імені Алішера Навої, Національної філармонії України...

Тож, як мовиться, живи, працюй, радій і... співай на повні груди свої улюблені оперні партії. Зосібна, Виборного («Наталка Полтавка» М. Лисенка), Карася («Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського), Кончака і Галицького («Князь Ігор» О. Бородіна), Греміна («Євгеній Онегін» П. Чайковського), Дона Базилю («Сивільський цирюльник» Дж. Россіні), Мефістофеля («Фауст» Ж. Гуно), Сальєрі («Моцарт і Сальєрі» М. Римського-Корсакова) та інших.

А коли він став солістом Національної філармонії України, то зробив ще й вагомий внесок у культуру камерного співу своєї держави. У Віктора Женченка – вражаючий концертний репертуар, що складається з численних арій та романсів – як вітчизняної, так і світової музичної класики: твори Г. Генделя, Й. Баха, Ф. Шуберта, Р. Шумана, Л. Бетховена, Дж. Верді, П. Чайковського, С. Рахманінова, Д. Шостаковича, Г. Свиридова, М. Лисенка, Я. Степового, Л. Ревуцького, А. Кос-Анатольського, Георгія та Платона Майбородів, О. Білаша, В. Кирейка, К. Домінчина та багатьох інших визначних композиторів...

Так ні ж бо – йому цього замало: йому, доле, подавай ще й... віршування.

А починав наш цьогорічний ювіляр із традиційної римованої поезії, з таких настелей, як «Білий вечір», «Ми з дідом сіно скиртували», котрі були надруковані у далеких п'ятдесятих минулого століття – в республіканській газеті «Зірка». Коли школяр В. Женченко тільки-но переступив поріг п'ятого класу в рідній Оболонській школі, завдяки цим віршам потрапив на республіканський поетичний конкурс, де й здобув першу премію та звання лауреата. Саме там до нього підійшов – не хто інший! – Павло Григорович Тичина (голова журі конкурсу) і так, між іншим, запитав: «А скажи-но мені, Вітю, хто тобі допомагав писати оці вірші?» На що В. Женченко відповів: «Ніхто, Павле Григоровичу, бо я – сирота».

І цим усе було сказано...

А сиротою став через горе: батько, який перед Другою світовою директорував у Оболонській середній школі й віртуозно вигравав на скрипці, чому дивувалося все село, загинув на фронті; а мати, згодом подавши на цілнинні землі, так звідти і не повернулася...

Тож і виховували майбутнього оперного співака (бас-баритон) і поета – бабуся Параска і дідусь Яків.

Ото і всі Вікторіві «університети» були: вночі – випасання коней, удосвіта – косо-

виця, а вечорами – зачитування рідкісними книжками з батькової домашньої бібліотеки...

Та коли б не співав у шкільному хорі і якби його не почув на районній олімпіаді ректор Харківської державної консерваторії Антон Лебединець, і не нараїв-наполіг на вступі Віктора до цього навчального закладу, то й невідомо, як би склалася доля вельми талановитого самородка. Адже через багато літ він стане і заслуженим артистом України, і заслуженим діячем мистецтв України, буде нагороджений багатьма церковними орденами. А ще – стане автором численних збірок поезій: «Струна», «Батькова скрипка», «Сонячний бік вулиці», «У сьйві тополиних грацій», «Зневаж свій страх», «Спрага на двох», «Кришталевий шепіт» та інших. А також лауреатом престижних літературних премій: імені Павла Тичини й Андрія Малишка...

І все ж, повернімося до його перших поетичних кроків, за які юного поета і похвалив Павло Тичина, та вслухаймося у звукопис ось таких строф:

*Ми з дідом сіно скиртували.
Лягав пирій, люцерна, м'ята...
Отак удвох і день поклали.
Дід притоптав стіжок вусатий:
– Візьмемося, – сказав, – за вечір?
Змагалися болотні хори,
А дід при місяці лелечо
Наколював на вила зорі
І клав вперемішку із сіном...*

Або ж вчитаймося у ритмомелодіку його ранньої імпресіоністичної акварелі:

*Вечір причалив за чередою.
Рябу корову доїла мати,
гарячі струни в дзвінкій дійниці
Жіночій втомі співали пісню.
Отак матуся і задрімала,
а молоко з тії дійниці
все вибігало, вибігало,
та й полилося воно на вечір...
Так тихо стало, біло стало:
і небо біле, і поле біле,
і хата біла, і матір біла...*

Але що цікаво: спів – співом, арії – аріями, а поезія – поезією...

Ось тут і варто мовити про те, що наш цьогорічний ювіляр Віктор Женченко таки ні на кого не схожий, бо ж його ні з ким іншим не сплутаєш. Він не лише екстравагантний і самобутній у своїй творчості, а й вибухово-експресивний у своїх соціальних візіях:

*Бо й мені, як і вам, болить,
Бо і в мене душа щемить,
Коли в світі біда не спить,
Коли ще дець вїйна гримить,
Коли хтось там згаса щомить.*

...Його поезія впізнається відразу ж, як тільки-но зачнеш по радіо чи почнеш «наживо». І то несуттєво – в якому жанрі В. Женченко працює: чи то нотує тривірші (хоку), чи монориму карбує, чи зорову поезію вимальовує. А оце нещодавно, на вершині віку свого, взявся і за ронделі – за цей далекі «вередливий» жанр, який далеко не кожному пітту і дається (Віктор Женченко. Нічні ронделі. – Київ: Український письменник, 2016. – 59 с.).

Бо ж тут недостатньо лише володіти технологією ронделя: тут слід відчувати ще й... мелодіку тринадцятирядкового вірша, котра подібна пісні. Бо ж рондель, що й пісня, має і свою репрізу – своєрідний повтор-приспів. Тому і звучить, як пісня. Приміром, візьмемо хоча б такий Женченків рондель:

*Чого тобі, журбо, від мене треба?
Мов на мені зійшовся клином світ...
Дай в радіогах пожить хоч кілька літ,
Натішитися – досхочу! – без тебе.*

*Навіщо я тобі? Яка потреба
Стовбичить тут – біля моїх воріт?
Чого тобі, журбо, від мене треба?
Мов на мені зійшовся клином світ?*

*Журбить журба, в журбі журливі верби,
Й душа моя під цю журу журиць...
Нічим не можу душу вгомонить –
Не допоміг їй навіть і молебень...
Чого тобі, журбо, від мене треба?*

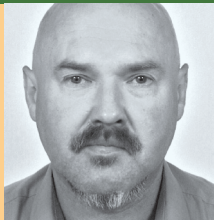
Зрештою, воно і не дивно, що по полудні віку свого Віктор Женченко підійшов до освоєння мудрого ронделя, котрий, звісно, нагадує йому ще й рідну українську народну пісню, котра виколосала, виростила і... благословила його в світ.

Пісня, яка супроводжує Поета упродовж життя, як і її величність Музика:

*Були ми вдвох на Світязі в ту ніч...
Від мрій, бажань – були хмільні, як вина!
А ти на скрипці – легко, неупинно –
То чардаш награвала, то пісні...*

*Вже на прощання – в ранній тишині –
Подарувала темпосяїне скерцо!
Та скерцо й досі зігріває серце,
Коли я зажурюсь в самотині.
...Були ми вдвох на Світязі в ту ніч.*

Володимир КОРНІЙЧУК

редактор
Сергій БАХІН

ПІСЛЯМОВА

■ ПРИНАГІДНО

«Вішлист» (з англ. *Wish List* – «список бажань») – термін, що з'явився завдяки західним вченням про матеріалізацію та візуалізацію бажань. Це список усіх жадань певної людини, який вона складає сама для себе, починаючи з дрібниць та необхідних речей і закінчуючи такими глобальними побажаннями, як-от новий будинок, багатство, хобі. Першими прототипами «вішлиста» були листи, які діти в передріздвяні дні писали Санта Клаусу. Батьки брали участь у цьому процесі – «допомагали» бажанням збутися, адже були в курсі таємних прохань своїх дітей. Поступово правила спростилися, практичну традицію перейняли дорослі, складаючи списки бажань до дня народження, весілля. Ставши частиною масової американської культури ХХ століття, традиція формування «вішлиста» поступово поширилася світом.

Сьогодні «вішлист» мають сотні тисяч жителів України і, можливо, Ваші друзі чи члени родини вже також склали список своїх мрій. У мережі Інтернет створено не один сервіс, що допомагає дізнатися, про які подарунки мріють Ваші знайомі, визначитися з власними бажаннями, скласти список покупок і повідомити своїм друзям, а також усьому світові, що потрібно саме Вам.

Із приходом зими майже в кожного виникає запитання: що подарувати дорогій людині на Новий рік?

Сучасний світ такий стрімкий – не встигнеш кліпнути оком, а тенденції моди, музики, мистецтва вже змінилися. Так само і з людьми. Сьогодні ми цікавимося футболом, завтра кидаємо все й купуємо собі дорогий фотоапарат, бо вважаємо, що фотографія – це те, про що завжди мріяли. Але час тече, як вода, і ми не знаємо, чим будемо займатися в подальшому.

Ще складніше спрогнозувати майбутні вподобання інших, тож обрати подарунок для близької людини стає все важче. Іноді ми навіть не знаємо, чим вона цікавиться сьогодні. Щоб не розчарувати неpotrібним презентом, на кшталт пари вовняних шкарпеток, ми цікавимося її думкою, запитуючи: «Що тобі подарувати?» Але це питання, звичайно ж, риторичне, адже відповіді завжди однакові: «Не знаю» або «Нічого». Дарувати щось дітям набагато легше – у них завжди знайдеться повний «вішлист» мрій.

Більшість людей мріє про матеріальні сюрпризи, але є й ті, хто хотів би отримати в подарунок враження. Подорож до найбільшого у світі водоспаду, стрибок з парашутом або набуття мистецьких навичок – ці чудові бажання надихають! Ми можемо багато про що мріяти, хотіти чогось навчитися, але нам заважає відсутність вільного часу, коштів чи просто перемагає лінь...

Зимова подорож до Опішного – у «Вішлист»

Але якщо це подарунок – не скористатися ним Ви вже не зможете!

Цікавим і незабутнім сюрпризом може стати подорож до Опішного – столиці українського гончарства, що на Полтавщині. Незабутні враження, які неодмінно з'являться після знайомства з прадавнім ремеслом, стануть одними із найяскравіших у Вашому житті. Глина дозволяє розслабитися, зануритися у власний світ, дати волю незвіданим, прихованим емоціям, які в закутки Вашої душі «заганяє» рутинна домашня робота.

Ви познайомитеся з відомими на всю Україну гончарями, що проведуть для Вас захопливі майстер-класи зі створення глиняного посуду на традиційному й сучасному (електричному) гончарному крузі, навчать власноруч створювати дитячу глиняну іграшку; а майстрині-малювальниці продемонструють вражаючі техніки оздоблення опішненського гончарного посуду – контурну мальовку й фляндрівку, які наносяться спеціальними фарбами з глини – ангобами.

Завітавши до Національного музею-заповідника укра-

їнського гончарства взимку, Ви отримуете низку переваг: *по-перше*, це – збільшення тривалості майстер-класу; *по-друге*, Ваші діти зможуть з користю провести час за творчими іграми й ліпленням із глини у «КерамЛЕНДі». І *по-третє*, у Вас буде більше часу для перегляду фільмів про історію Опішного, а також життя і творчість відомих на весь світ опішненських гончарів, знятих аудіовізуальною студією «Відродження» Музею гончарства.

Окрім того, Ви матимете нагоду власноруч виготовити ексклюзивний новорічний подарунок для себе чи своїх рідних – глиняну ялинкову прикрасу. Приемним сюрпризом для Вас стане і можливість отримати в подарунок півника-свистунця – традиційну для Полтавщини глиняну іграшку, яка до того ж є потужним оберегом і символом прийдешнього Нового року – року Вогняного Півня.

Тож якщо Ви бажаєте нових вражень, але не можете вирішити, чого хочете, або ж якщо список оригінальних подарунків для Ваших близьких вичерпано ще в далекому 2000-ому році, тоді запрошуємо відвідати Національний музей-заповідник українського гончарства!

Подаруйте собі чи своїм друзям незабутню подорож до чарівного світу прадавнього мистецтва!

Оксана ДОНЕЦЬ,
екскурсовод Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному
Фото авторки

Газета «Культура і життя»

№ 50 (4725), 9 грудня 2016 р.

 Виходить із 7 жовтня 1923 року
 Свідоцтво про реєстрацію
 КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Засновники

Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Головний редактор

Євген БУКЕТ

Адреса редакції

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
 Тел.: +38 (044) 498-23-62
 cultandlife@gmail.com

Видавець

Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор

Андрій ЩЕКУН

Видавнича рада

Андрій КУРКОВ (голова), Анатолій СЕРИКОВ (заступник голови), Андрій ВАСЮК (секретар ради), Олег ВЕРГЕЛІС, Богдан ГАЛАЙКО, Віктор фон ЕРЦЕН-ГЛЕРОН, Юрій ЗУБКО, Ростислав КАРАНДЄЄВ, Олексій КОНОНЕНКО, Наталія МУСІЄНКО, Юрій ПЕРОГАНІЧ, Андрій ЩЕКУН

Адреса видавництва

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
 Тел.: +38 (044) 498-23-65

Дизайн та верстка

Сергій ЗАДВОРНИЙ

 Поліграфічний комбінат
 ТОВ «Типографія "Від "А" до "Я"»
 м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
 Тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51

Розповсюдження і реклама

 Тел.: +38 (044) 498-23-64;
 +38 (097) 111-17-56

 Редакція не публікує колективні листи та звернення
 Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд.

Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів «Культури і життя» – тільки з письмового дозволу редакції.

© «Культура і життя», 2016

ПЕРЕДПЛАТА НА ГАЗЕТУ ТРИВАЄ

 Передплатна ціна на 2017 р.:
 1 місяць – 19,22 грн; півріччя – 117,92 грн;
 рік – 234,64 грн.

У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.

Передплатний індекс

60969

ISSN 2519-4429

 Медіа-портал «Культура»: <http://cultua.media>

Наклад 5 000

Ціна договірною

4 820157 1940013 50